

Zavod za zdravstveno
zavarovanje Slovenije
Miklošičeva cesta 24
1507 Ljubljana

Predstavitev Oddelka za zdravila, ZZZS

Jurij Fürst
Zavod za zdravstveno zavarovanje
Slovenije

Enoviti magistrski študij Farmacije
Socialna farmacija
Fakulteta za farmacijo

30. november 2010

Področja dela

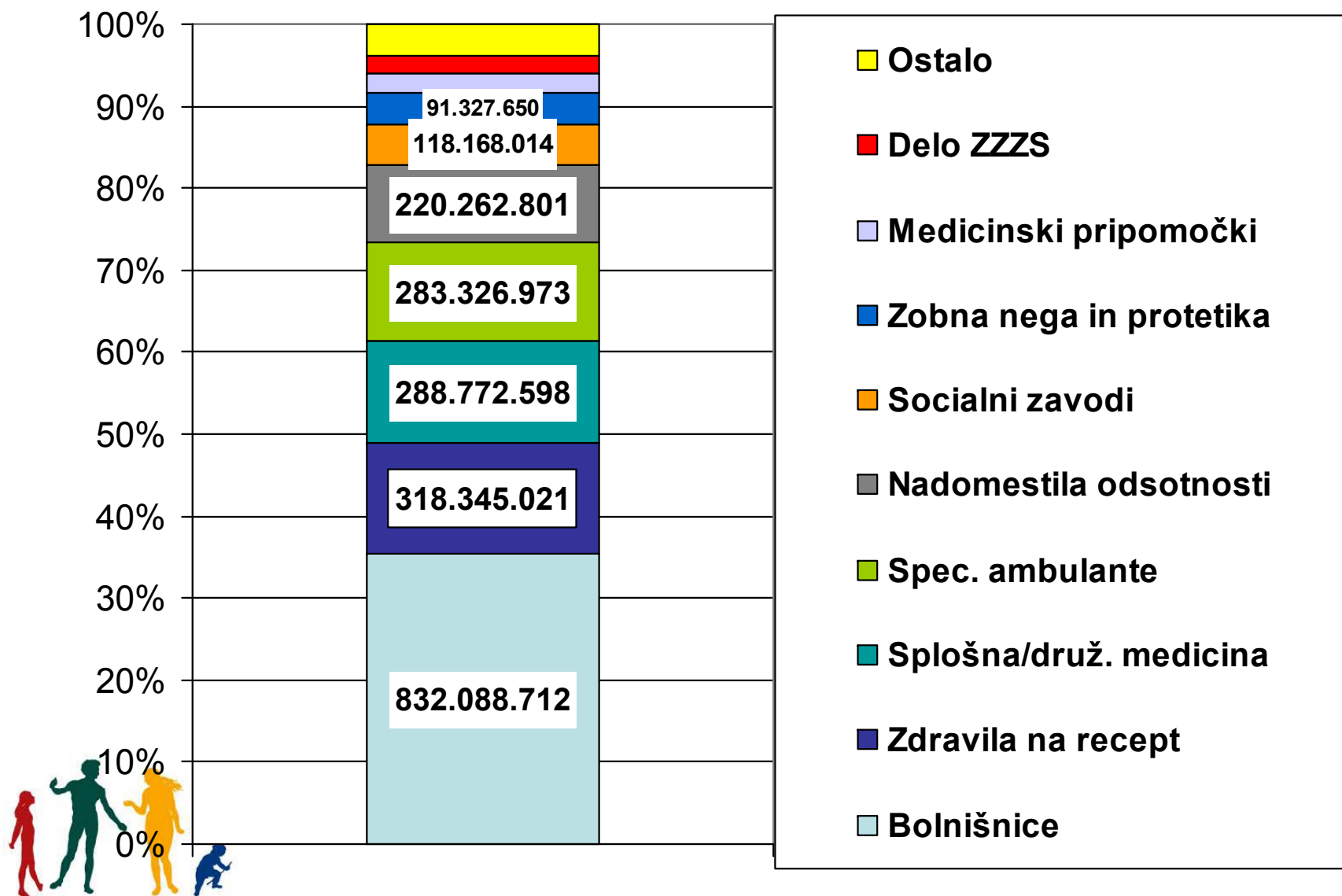
- Razvrščanje zdravil na listo
- Razvrščanje živil za posebne zdravstvene namene
- Nadzorna dejavnost (predpisovanje, izdajanje zdravil)
- Obveščanje/izobraževanje izvajalcev zdravstvene dejavnosti
  - bilten Recept
  - učne delavnice
  - sodelovanje pri izobraževanju, strokovnih srečanjih
  - urejanje spletne strani ZZZS na svojem področju
- Osveščanje javnosti

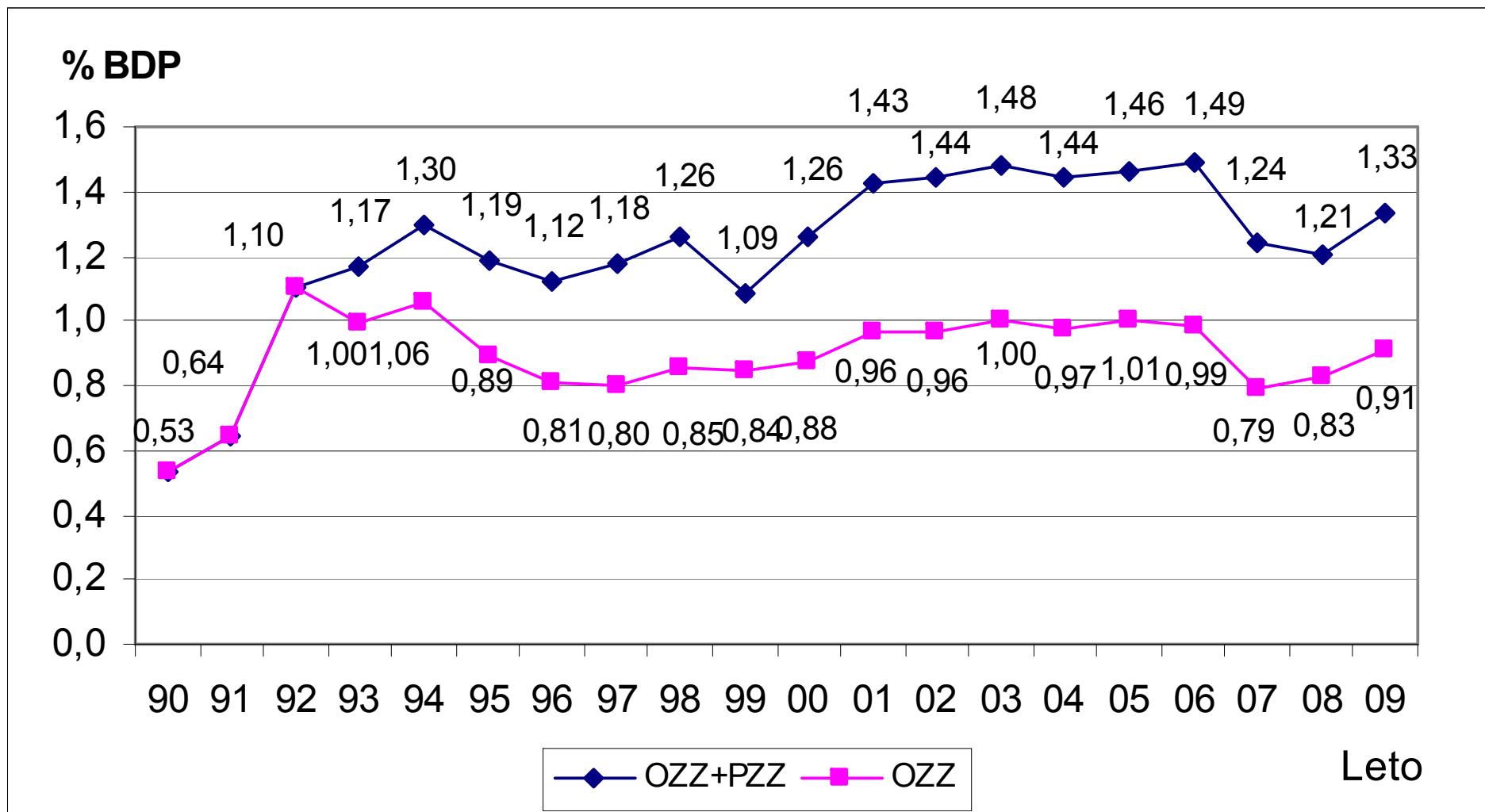
Sodelovanje pri pripravi predpisov

Struktura načrtovanih izdatkov ZZZS v I. 2010

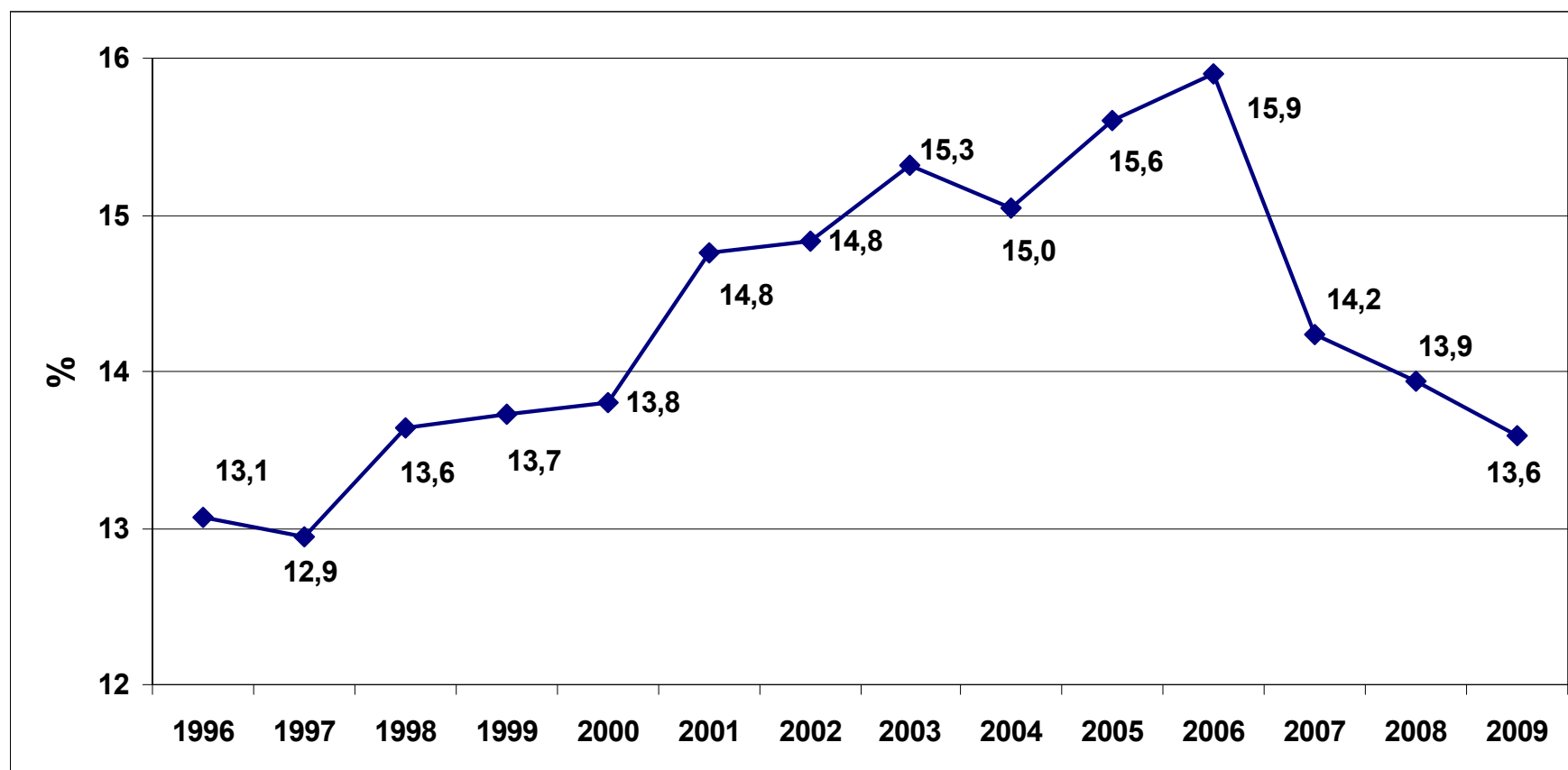
Skupaj: 2.347.744.426 €

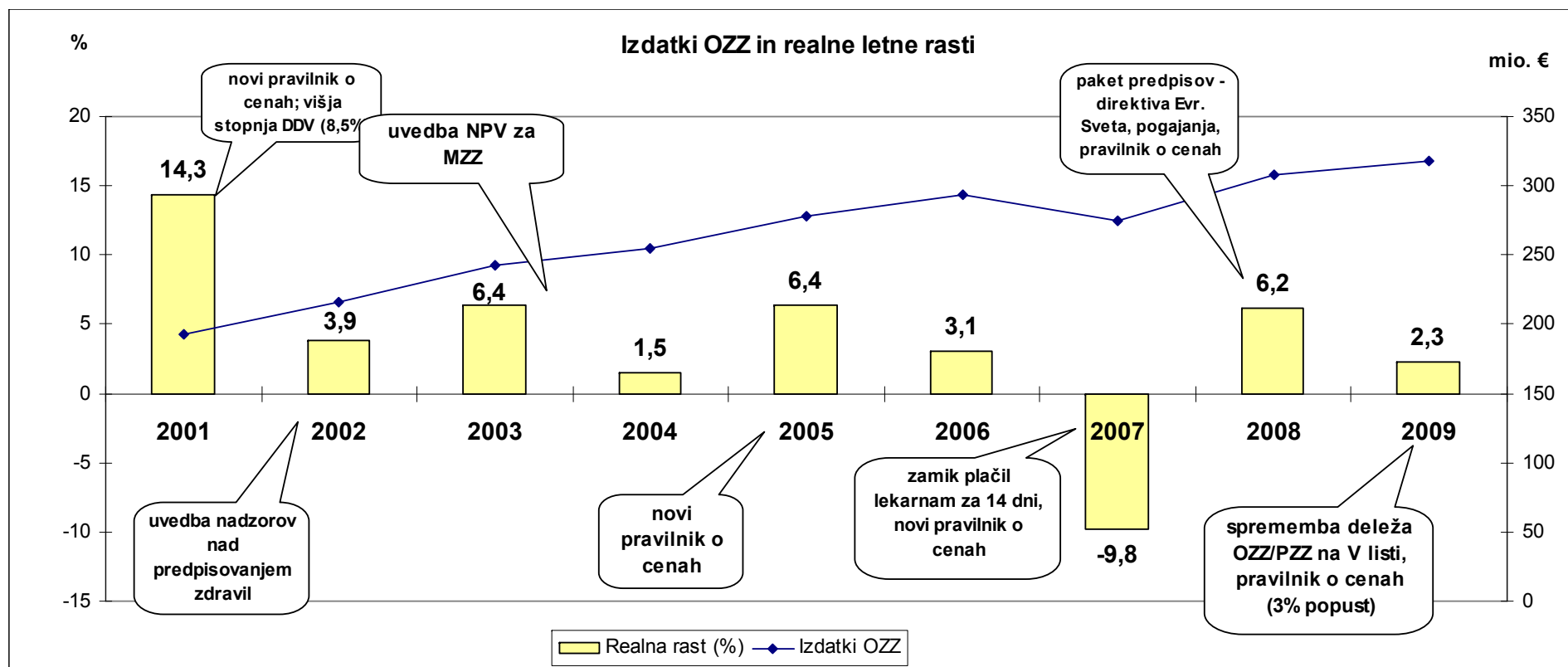
Delež izdatkov obveznega (OZZ) in prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja (PZZ) za zdravila na Rp v BDP

Delež izdatkov za zdravila na recept v izdatkih ZZZS (OZZ)

Ukrepi za obvladovanje izdatkov za zdravila v obdobju 2001 - 2009

Pravne osnove

- Zakon o zdravilih
  - Pravilnik o cenah zdravil
  - Pravilnik o medsebojni zamenljivosti zdravil
  - Pravilnik o oglaševanju zdravil
  - Pravilnik o razvrščanju, predpisovanju in izdajanju zdravil
- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju
  - Pravilnik o razvrščanju zdravil na listo
  - Pravila OZZ

Sistemski ukrepi za obvladovanje izdatkov za zdravila

- Politika cen zdravil (koncept najvišje dovoljene cene) - JAZMP
- Razvrščanje zdravil na listo - ZZZS
- Določanje najvišjih priznanih vrednosti - ZZZS
  - sedaj na ravni medsebojno zamenljivih zdravil (farmacevtski ekvivalenti in farm. alternative)
- Omejitve predpisovanja in/ali izdajanja - ZZZS
- Dogovori o cenah zdravil - ZZZS
- Izboljševanje kakovosti predpisovanja
- Izobraževanje prebivalstva (sodelovanje pri zdravljenju, zaloge zdravil) – npr. projekt ZZZS: Varna raba zdravil
- Doplačila (participacija, npr. obvezno doplačilo do 50 % za živila za posebne zdravstvene namene)

Razvrščanje zdravil na listo

- ZZZS, komisija za razvrščanje zdravil na listo
- Zdravila na recept, v l. 2011 predvidoma tudi draga bolnišnična zdravila
- Odločanje o:
  - razvrstitvi na listo
  - omejitvi predpisovanja/izdajanja
- pozitivna lista (100% oz. 75% kritje OZZ)
- vmesna lista (začasno: 10% kritje OZZ, sicer 25%)
- nerazvrščena zdravila (samoplačniška)

Merila za razvrščanje

- pomen zdravila z vidika javnega zdravja
- prednostne naloge izvajanja programa zdravstvenega varstva
- terapevtski pomen zdravila
- relativna terapevtska vrednost zdravila
- ocena farmakoekonomskih podatkov za zdravilo
- ocena etičnih vidikov
- prioritete programov zdravstvenega varstva
- podatki in ocene iz referenčnih virov

Terapevtski pomen zdravila

- Zdravilo z dokazanim pozitivnim vplivom na končne izide zdravljenja
- zdravilo z dokazanim pozitivnim vplivom na nadomestne izide zdravljenja
- zdravilo s pozitivnim vplivom na kakovost življenja

Stopnja priporočila za zdravila v terapevtskih smernicah

- Razred I: zdravilo je prepričljivo in nedvomno učinkovito, zato ga je treba obvezno uporabljati
- Razred IIa: dokazi o učinkovitosti zdravila niso enotni, vendar prevladujejo dokazi, da je zdravilo učinkovito, zato priporočajo uporabo
- Razred IIb: obstaja premalo dokazov o učinkovitosti, zato ne priporočajo uporabe zdravila, razen v izjemnih primerih
- Razred III: zdravilo nima dokazov o klinični učinkovitosti, zato uporabo odsvetujejo

Relativna terapevtska vrednost zdravila

- Zdravilo z **novo terapevtsko vrednostjo**, kadar gre za zdravilo za zdravljenje ali preprečevanje bolezni, za katero doslej ni bilo učinkovitega zdravljenja
- Zdravilo z **dodano terapevtsko vrednostjo**, kadar gre v primerjavi s primerjalnim zdravilom za:
  - ugodnejši vpliv na končni izid zdravljenja
  - ugodnejši vpliv na nadomestni izid zdravljenja
  - učinkovitejše zdravljenje simptomov bolezni
  - izboljššan varnostni profil zdravila
  - bolniku prijaznejšo uporabo zdravila

Ocena farmakoekonomskih podatkov

ZZZS ocenjuje zdravilo na podlagi naslednjih farmakoekonomskih podatkov:

- **farmakoekonomske analize**, ki vključuje:
  - celostno vrednotenje z analizo stroškov in izidov zdravljenja ali
  - delno vrednotenje z analizo stroškov
- **analize finančnih učinkov**, vključno z vidika zagotovljenih sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja, kot ta izhajajo iz finančnega načrta ZZZS

Farmakoekonomske analize

Farmakoekonomske analize, ki se lahko uporabijo kot temelj za oceno farmakoekonomskih podatkov, so:

- analiza stroškovne učinkovitosti
- analiza stroškovne koristnosti
- analiza zmanjševanja stroškov
- analiza stroškov

Rezultati farmakoekonomskih analiz

Rezultati farmakoekonomske analize se praviloma izražajo kot:

- dodatni strošek zdravljenja, ki je potreben za dodatno leto zdravstveno kakovostnega življenja glede na zdravljenje z alternativno strategijo zdravljenja
- dodatni strošek zdravljenja, ki je potreben za dodatno leto življenja brez napredovanja bolezni
- dodatni strošek zdravljenja, ki je potreben za dodatno leto življenja

Merila za nerazvrščanje

Na listo ne morejo biti razvrščena zdravila, ki:

- ne izkazujejo enake ali dodane vrednosti v terapevtskem ali ekonomskem smislu v primerjavi z zdravili v isti terapevtski skupini, ki so že razvrščena na listo
- se uporabljajo za blažitev simptomov oziroma zdravljenje stanj, ki so z javnozdravstvenega vidika manj pomembna
- se uporabljajo pri obravnavi stanj, ki jih je mogoče urediti ali pozdraviti zgolj s spremenjenim načinom življenja

Omejitev predpisovanja/izdajanja

Omejitev predpisovanja oz. izdajanja pomeni, da sme zdravnik oz. farmacevt predpisati oz. izdati zdravilo v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja le v okviru te omejitve.

Npr. ciprofloksacin: *"Zdravila ni dovoljeno predpisati kot zdravilo izbire za zdravljenje okužbe sečil in dihal razen v primerih, ko je občutljivost povzročitelja dokazana z antibiogramom (občutljivost na kinolone in odpornost na antibiotik izbire) ali v primeru neuspeha, preobčutljivosti ali slabega prenašanja zdravil izbire."*

Najvišja priznana vrednost

- Najvišja priznana vrednost (NPV) pomeni raven, do katere zdravstveno zavarovanje financira zdravilo. Če cena zdravila presega NPV, zavarovana oseba doplača razliko.
- Določanje NPV je v pristojnosti ZZZS
- Določanje skupin medsebojno zamenljivih zdravil je v pristojnosti Javne agencije za zdravila in medicinske pripomočke (JAZMP)

Dogovor o ceni zdravila

Dogovor o ceni zdravila se lahko nanaša na naslednje načine financiranja zdravila:

- dogovorjeno ceno zdravila
- popust ali rabat (finančni ali količinski popust)
- razmerje cena zdravila – obseg prodaje zdravila
- povračilo prekoračenih izdatkov za zdravilo (določi se zgornja meja prodaje, prekoračeni znesek proizvajalec povrne ZZS)
- dogovor o delitvi tveganja pomeni delitev financiranja zdravila med pogodbenima partnerjema glede na doseganje kliničnih meril, določenih v dogovoru o ceni zdravila (npr. prva 2 mes. krije zdravilo firma, ZZS prevzame financiranje le v primeru klinične učinkovitosti – le za zelo draga zdravila)

Farmakoepidemiologija

Poraba zdravil v Sloveniji

Merjenje porabe zdravil

Porabo zdravil lahko prikazujemo na različne načine:

- definirani dnevni odmerek (defined daily dose - DDD)
- predpisani dnevni odmerek (prescribed DD - PDD)
- doses of treatment (DOT)
- prevalenca (število uporabnikov na 1000 prebivalcev)
- incidenca (novi uporabniki na 1000 prebivalcev letno)

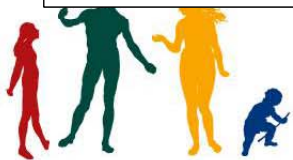
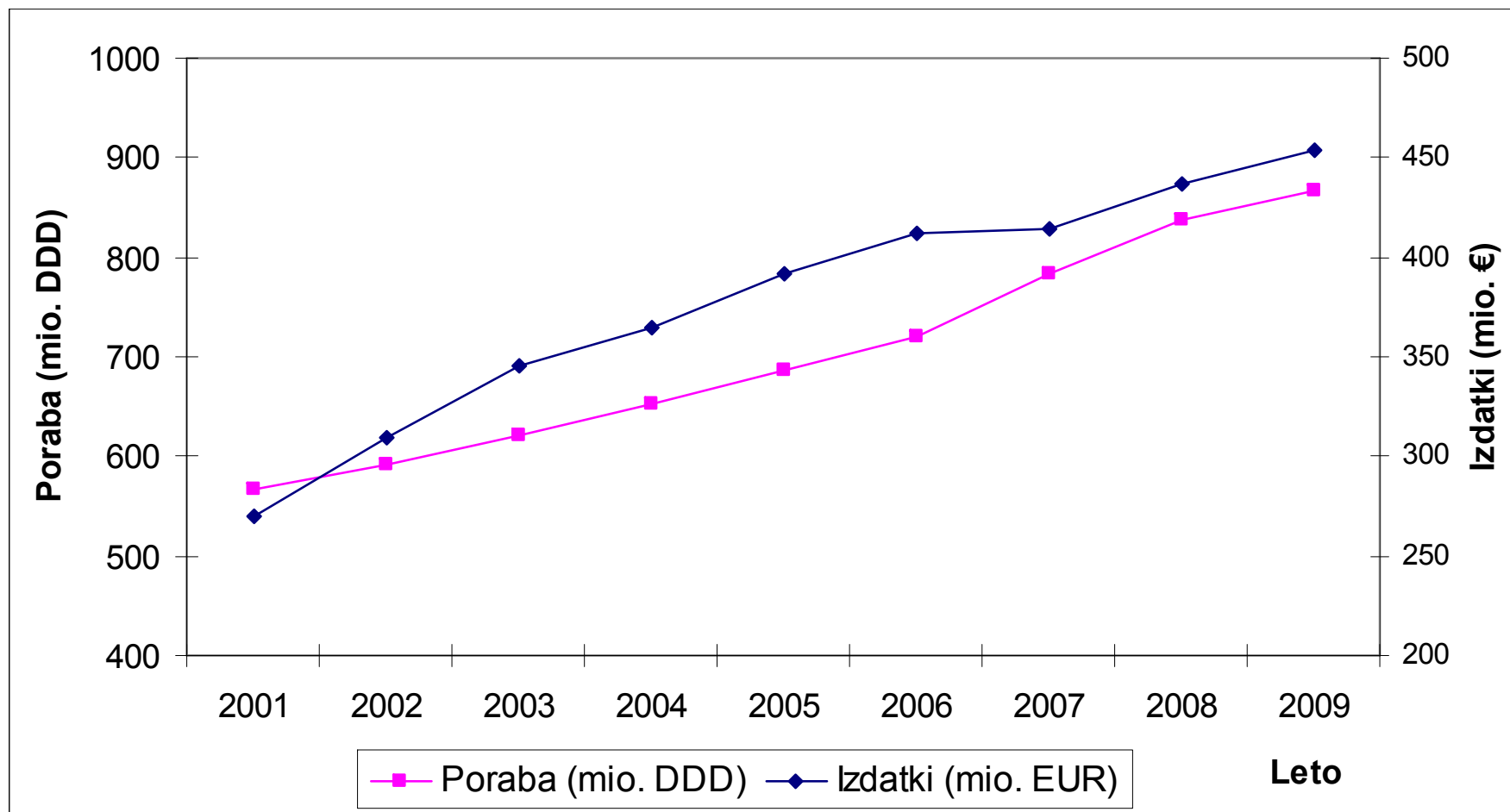
- čas zdravljenja (dnevi)

Definirani dnevni odmerek (DDD)

- Metodologija WHO, namenjena primerjavi porabe zdravil (farmakoepidemiološka enota)
- Domnevni povprečni dnevni odmerek zdravila za kronično uporabo za odraslega človeka
- Defined daily doses (DDD na 1000 preb. na dan)
- 10 DDD = 10 prebivalcev na 1000 (1%) zdravljenih z določenim zdravilom oz. s skupino zdravil

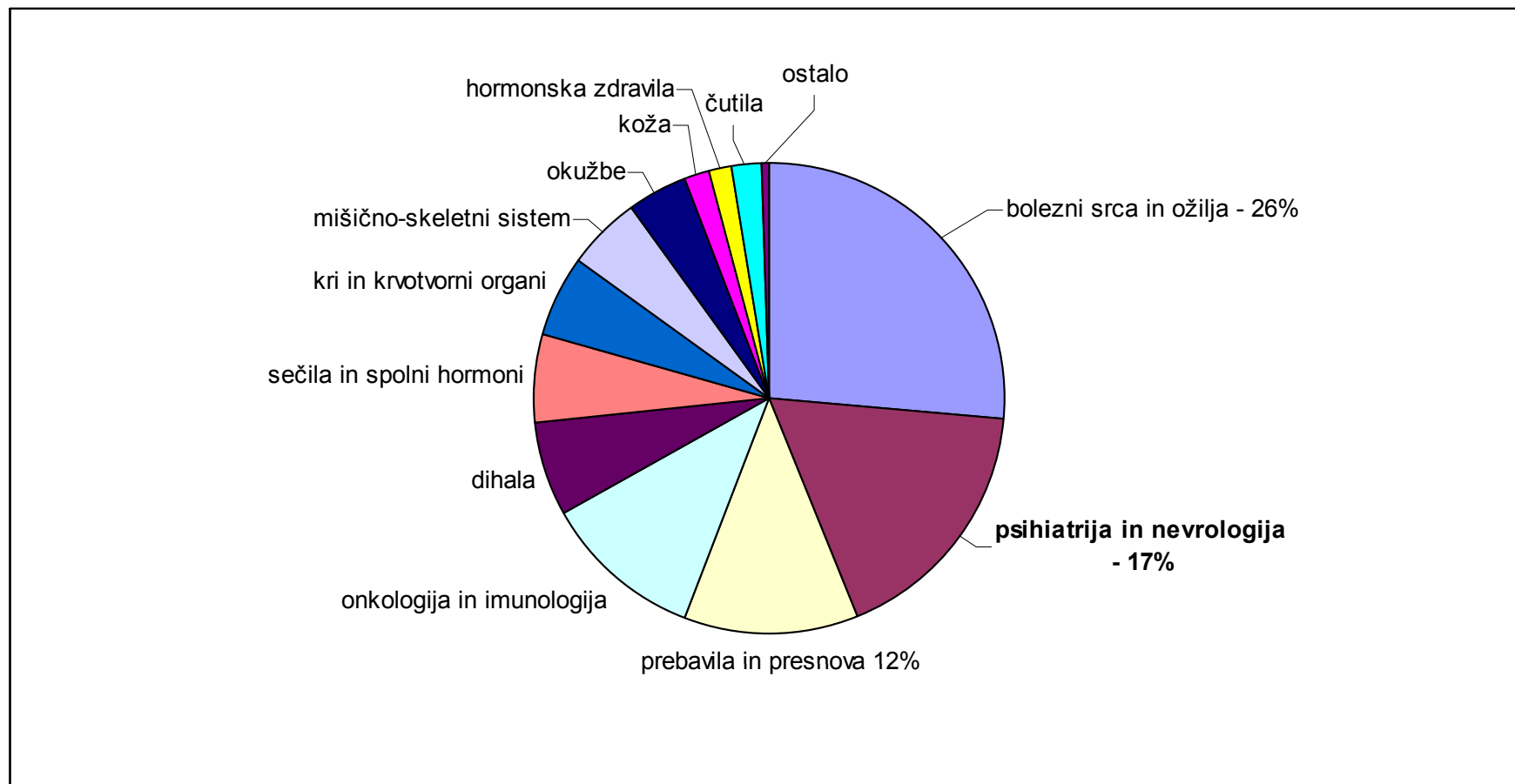

Poraba zdravil in skupni izdatki v letih 2001-09

Struktura izdatkov za zdravila v I. 2008

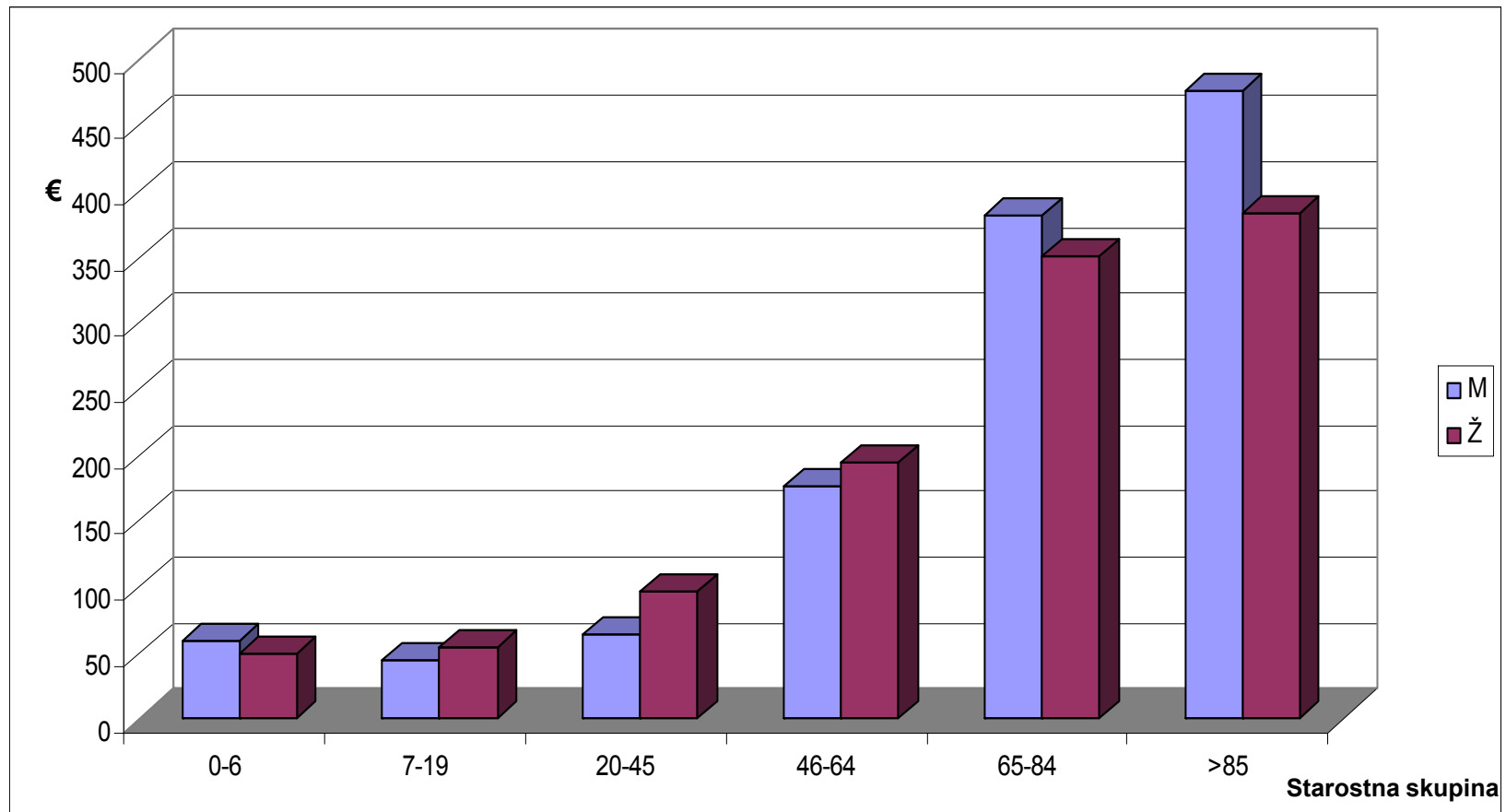

Rast porabe in izdatkov za zdravila v SLO

- Delež prebivalcev, ki so prejeli vsaj 1 rp (2009):
  - 73,2 %
- Porast 2004 – 2009:
  - št. prejemnikov: +3 %
  - **porabe zdravil na prejemnika: +23 %**

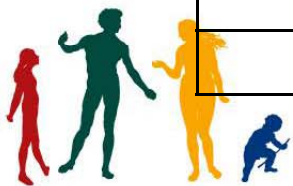

Povprečna vrednost receptov brez dragih zdravil na prebivalca v starost. skupinah in po spolu v I. 2008

Število predpisanih zdravil osebam >65 let v 2004 in 2009

Število različnih skupin zdravil (ATC 4)	Število oseb (65 let in več)		Standardizirani indeks (2004 = 100)
	2004 (n = 242.332)	2009 (n = 287.837)	
1	30.307	28.923	80
2	37.580	37.278	84
3	38.387	40.400	89
4	35.316	39.360	94
5	29.431	35.908	103
6	22.546	29.591	110
7	16.597	23.283	118
8	11.298	17.125	128
9	7.779	12.276	133
10	4.987	8.556	144
11	3.101	5.655	154
12	2.042	3.629	150
13	1.228	2.314	159
14	779	1.477	160
15+	954	2.062	182

Kazalci kakovosti predpisovanja

- povprečno št. zdravil, predpisanih na obisk bolnika
- št. različnih zdravil na bolnika
- delež zdravil, predpisanih v skladu s smernicami
- zdravila z omejeno koristnostjo (je v kartoteki dovolj argumentov zanje?)
- delež stroškovno najučinkovitejših zdravil
- delež bolnikov z doseženimi ciljnim vrednostmi
  - delež urejenih hipertnikov (ciljni tlak pod 140/90)
  - delež urejenih diabetikov ($HbA1c < 6,5$ mmol/l)
  - delež bolnikov z boleznimi srca in ožilja z doseženimi ciljnim vrednostmi lipidov
  - delež bolnikov z astmo brez akutnih poslabšanj
  - delež bolnikov z boleznimi srca in ožilja, ki prejemajo aspirin, zaviralec beta adrenergičnih receptorjev itd.

Metode izboljšanja kakovosti predpisovanja

- IZOBRAŽEVANJE!
  - učbeniki, referenčne revije, bilteni (Prescrire, The Medical Letter, Arzneitelegramm itd.)
  - farmakoterapevtske skupine, svetovanje
  - elektronski dostop do neodvisnih virov (The Cochrane Library...)
- Povratne informacije
  - izpisi predpisanih zdravil
  - kazalci kakovosti predpisovanja
- Nacionalne terapevtske smernice
- Elektronska kartoteka
- Računalniško predpisovanje zdravil

Neodvisnost od farmacevtske industrije

No Free Lunch!!!

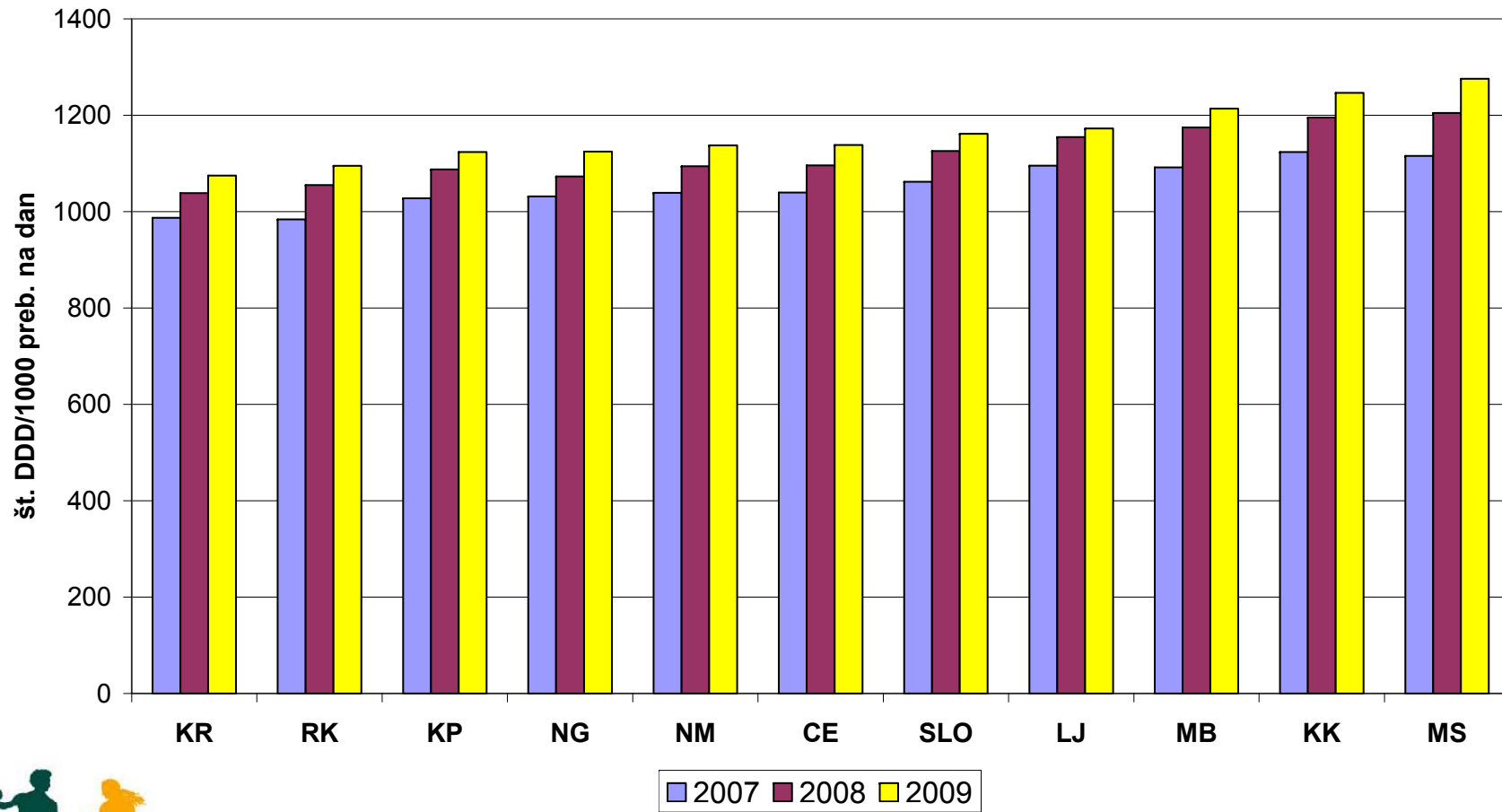
Metodologija, uporabljena v naslednjih slikah

- Zunajbolnišnična poraba (le zeleni recepti)
- Vir podatkov: baza receptov Inštituta za varovanje zdravja in ZZZS
- Recepti so pripisani tisti območni enoti (OE) ZZZS, ki je plačnik recepta
- Podatki so predstavljeni v DDD/1000 prebivalcev/dan, razen tam, kjer je navedeno drugače
- Izdatki so prikazani v evrih

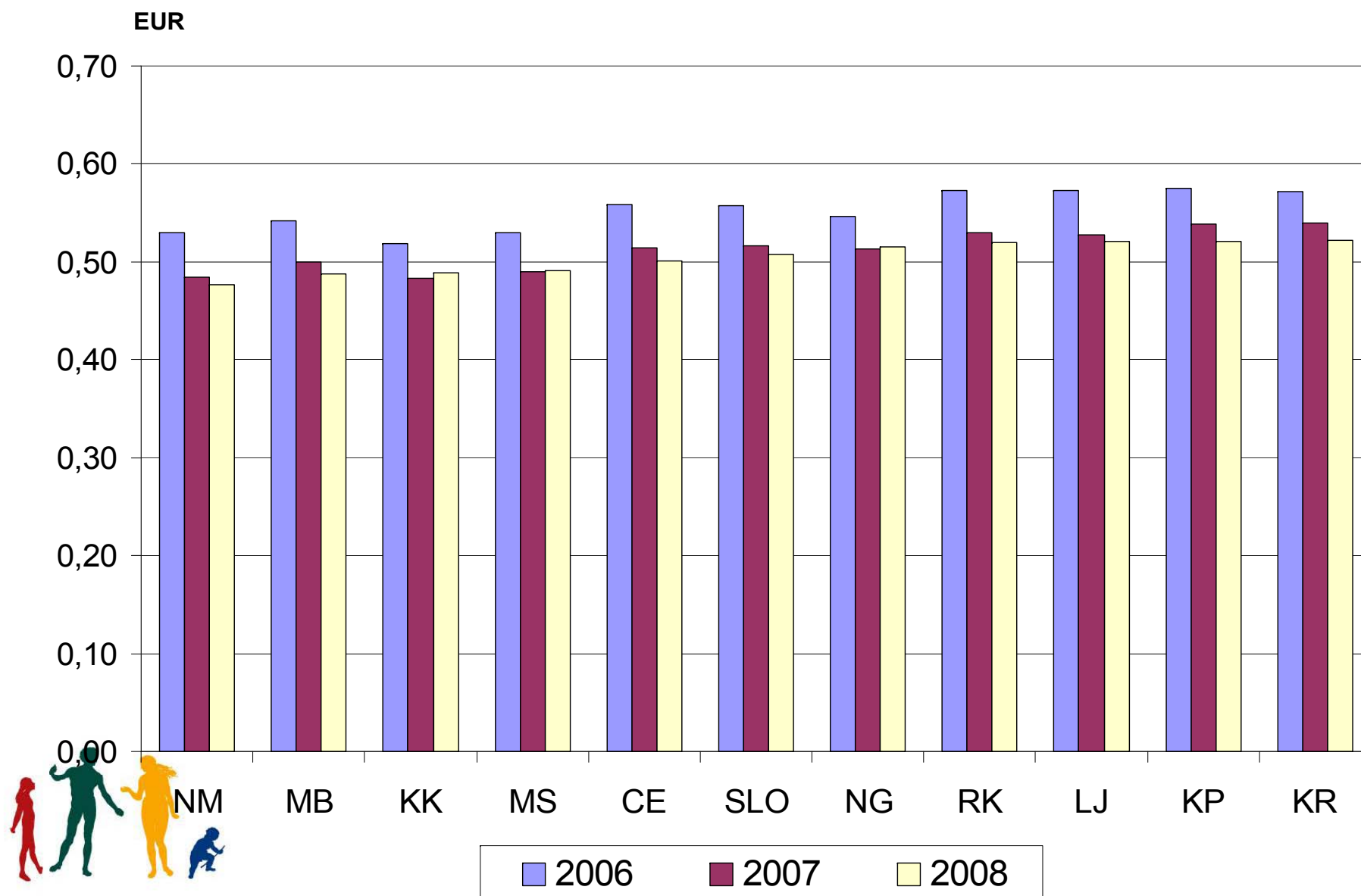

Poraba vseh zdravil

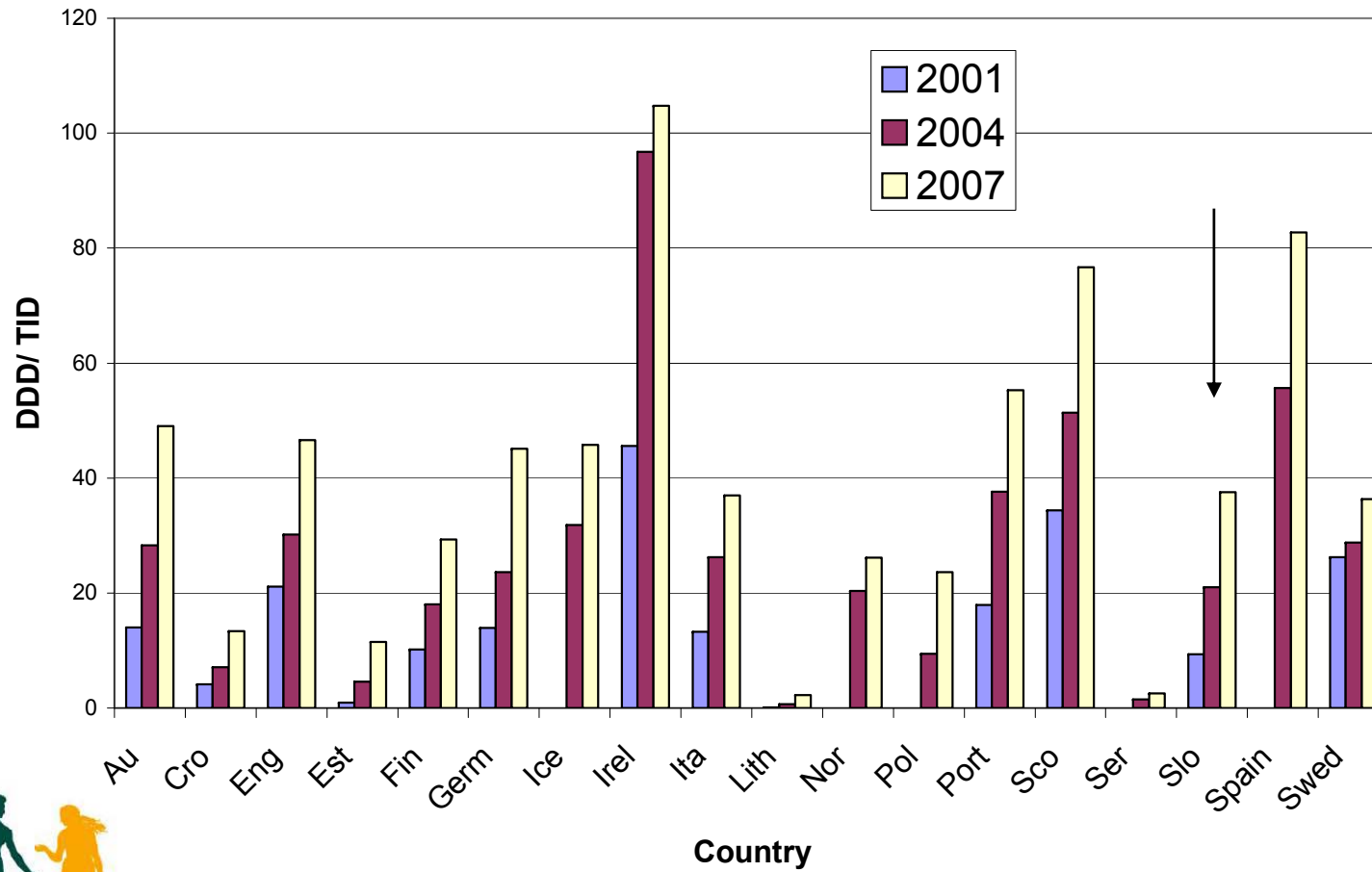

Povprečna vrednost DDD

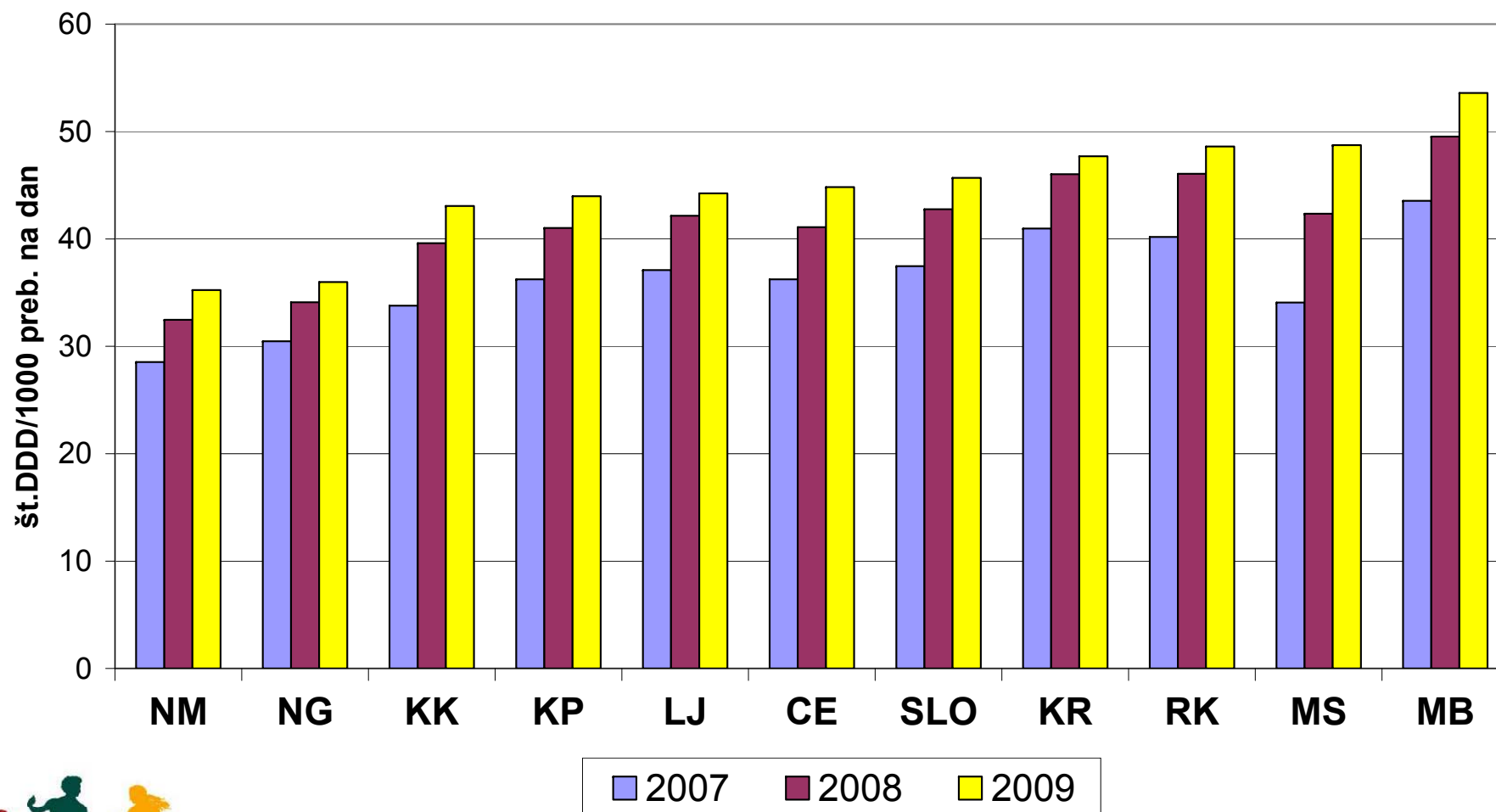

Poraba zaviralcev protonske črpalke v Evropi

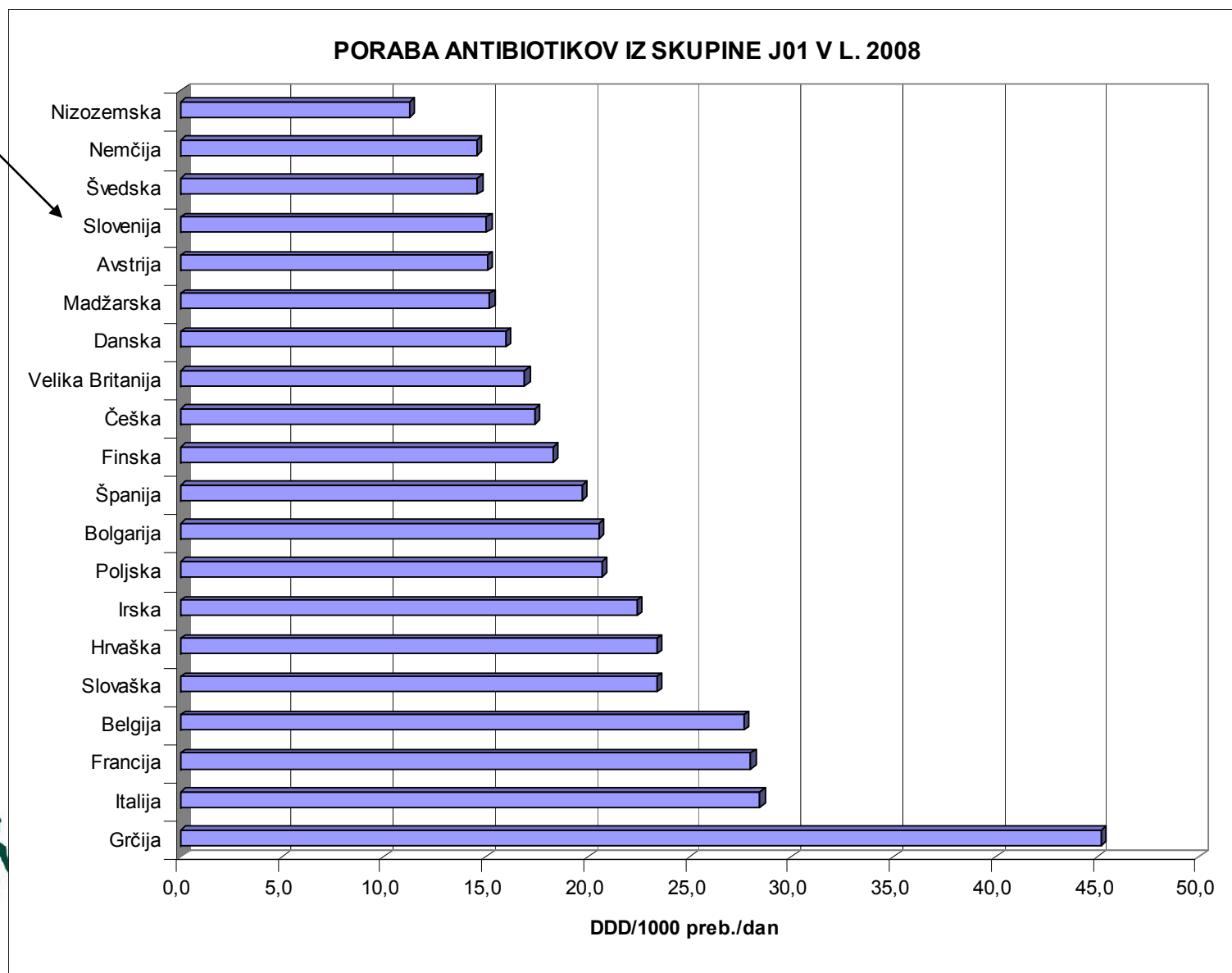
DDD/ TID for PPIs in Europe

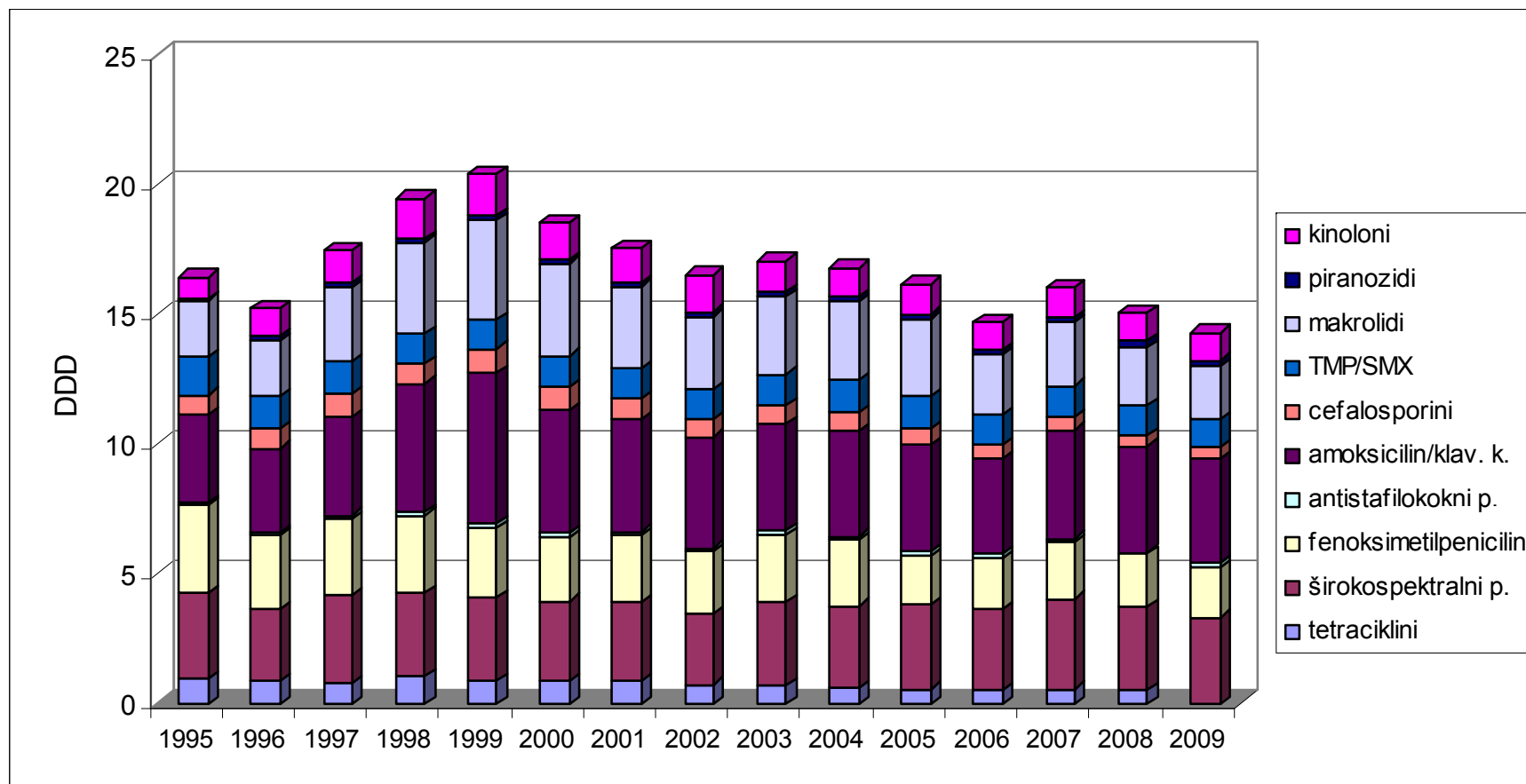
Poraba zaviralcev protonske črpalke v SLO

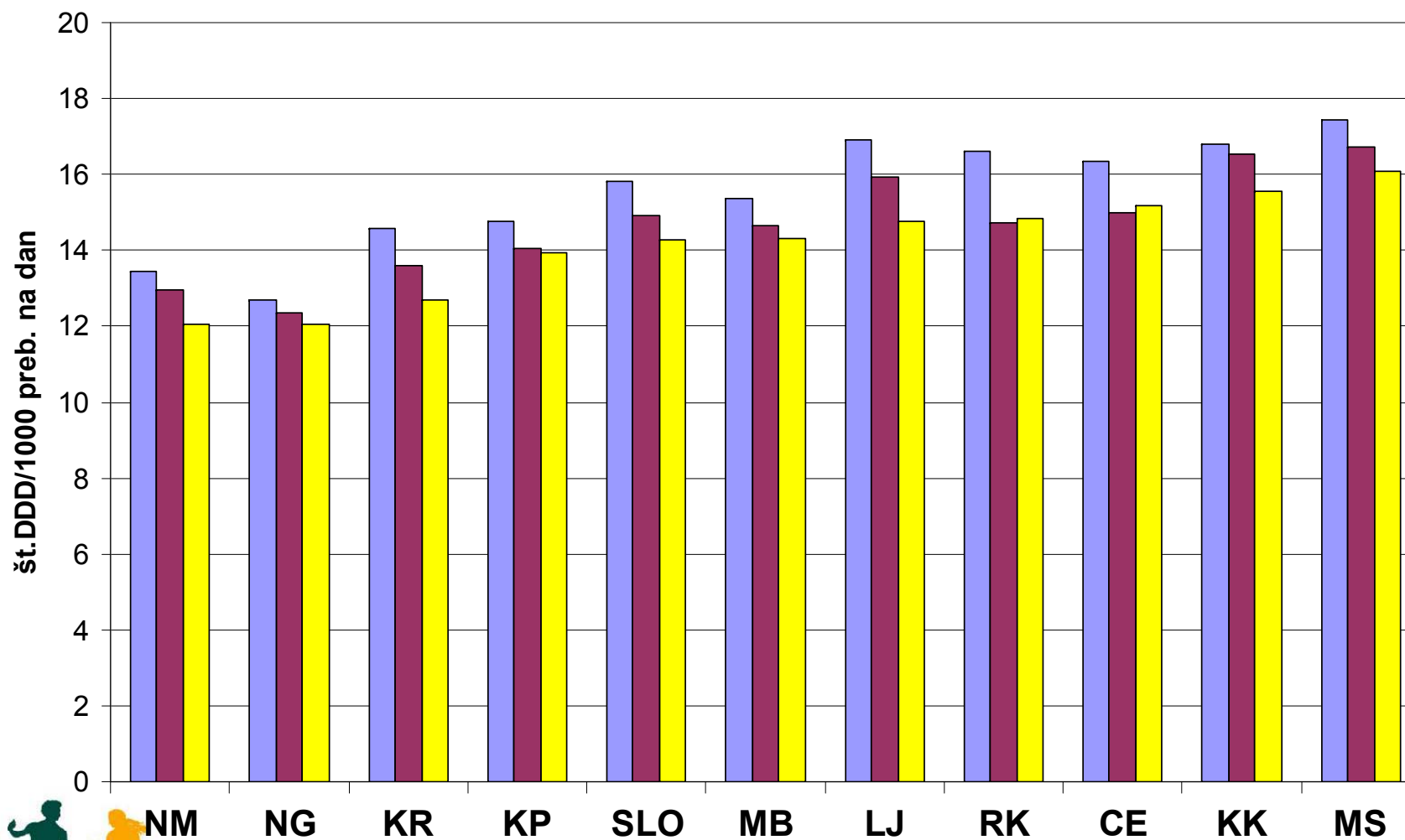
Poraba protibakterijskih antibiotikov (ATC J01) v Evropi

Poraba protibakterijskih antibiotikov v SLO

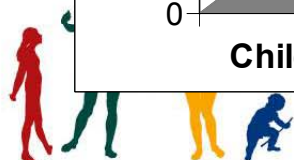
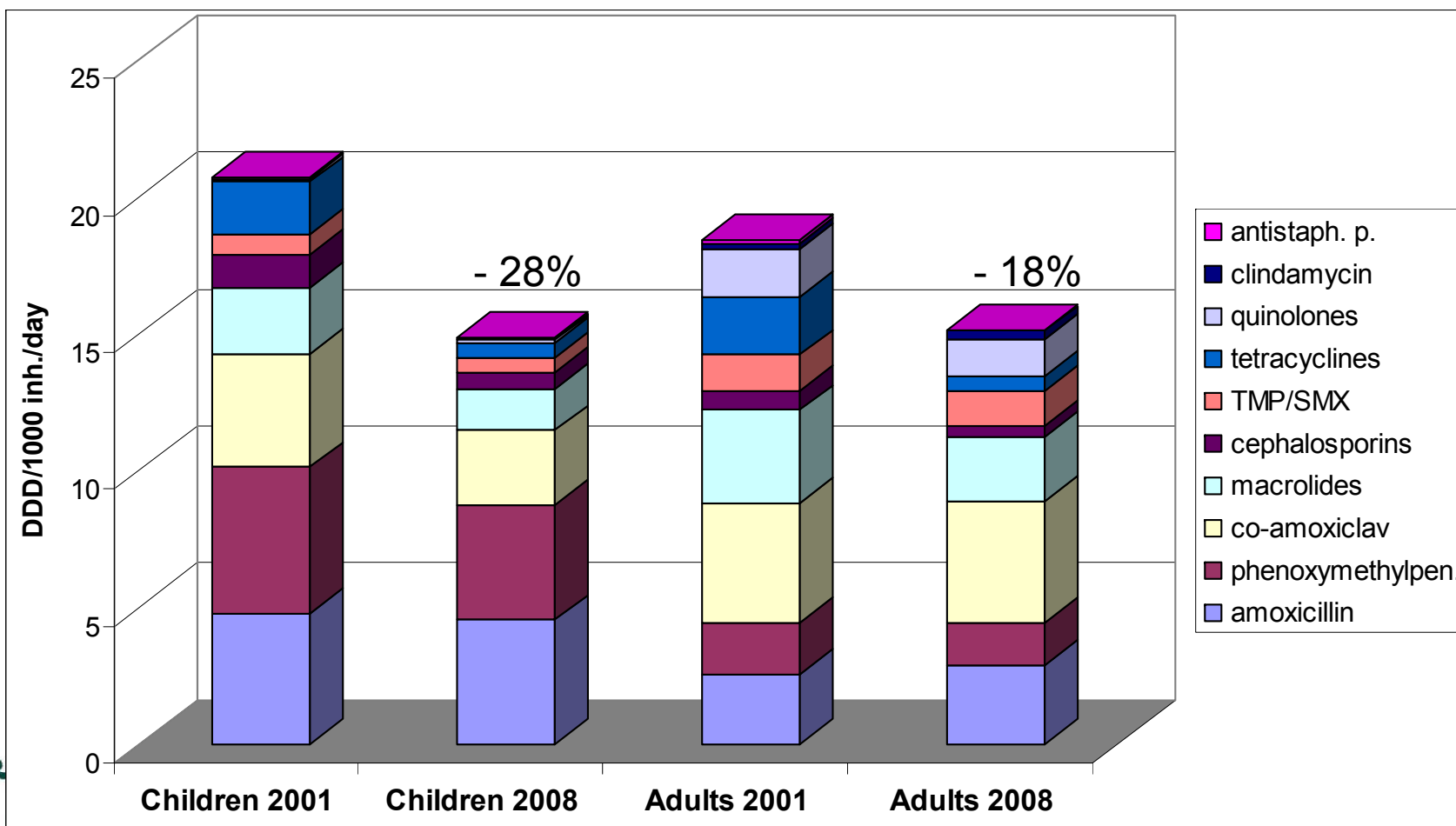

Poraba protibakterijskih antibiotikov v OE

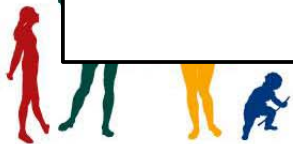
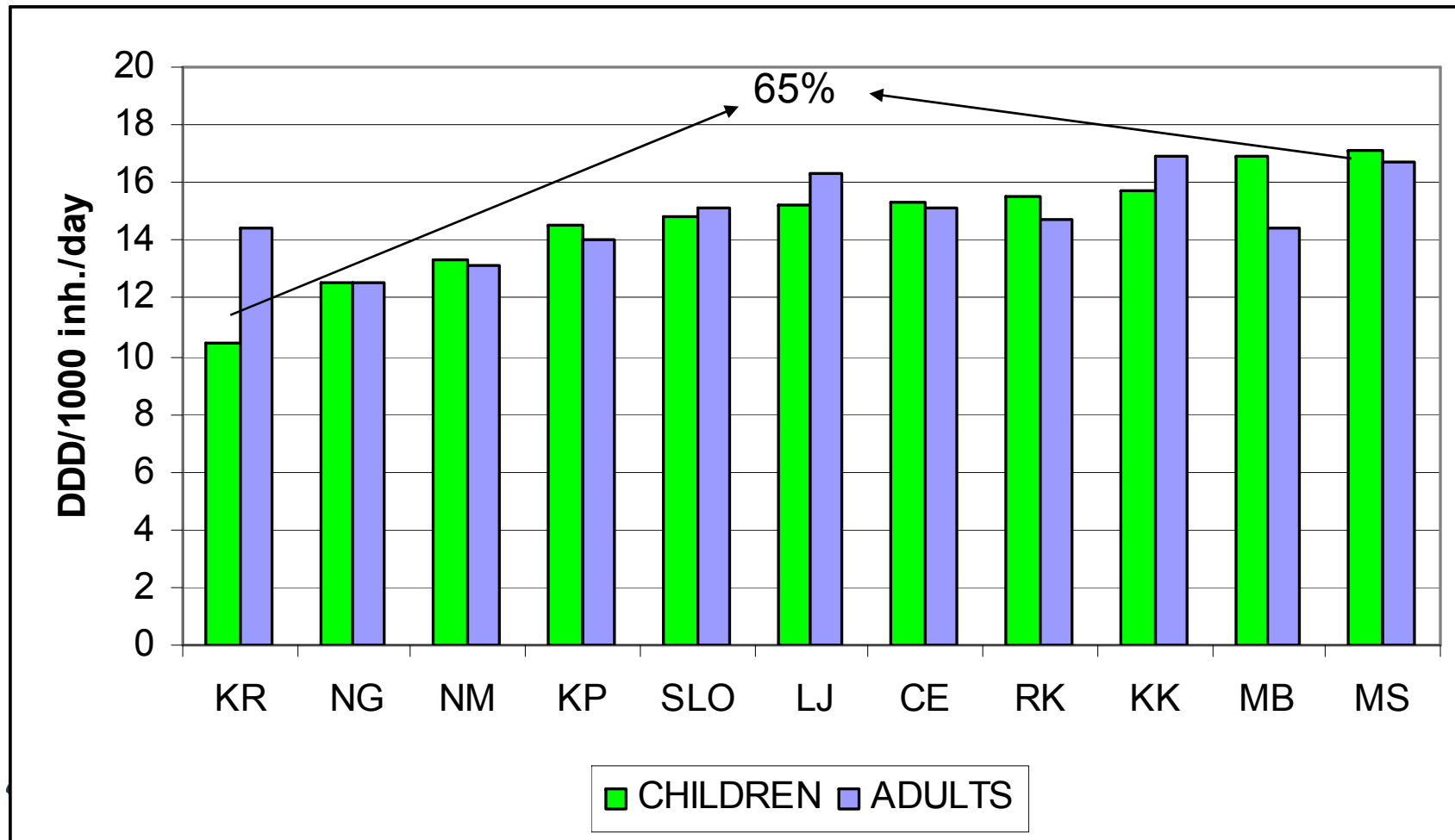
2007 2008 2009

Poraba antibiotikov pri otrocih in odraslih v 2001 in 2008 v DDD/1000 preb./dan

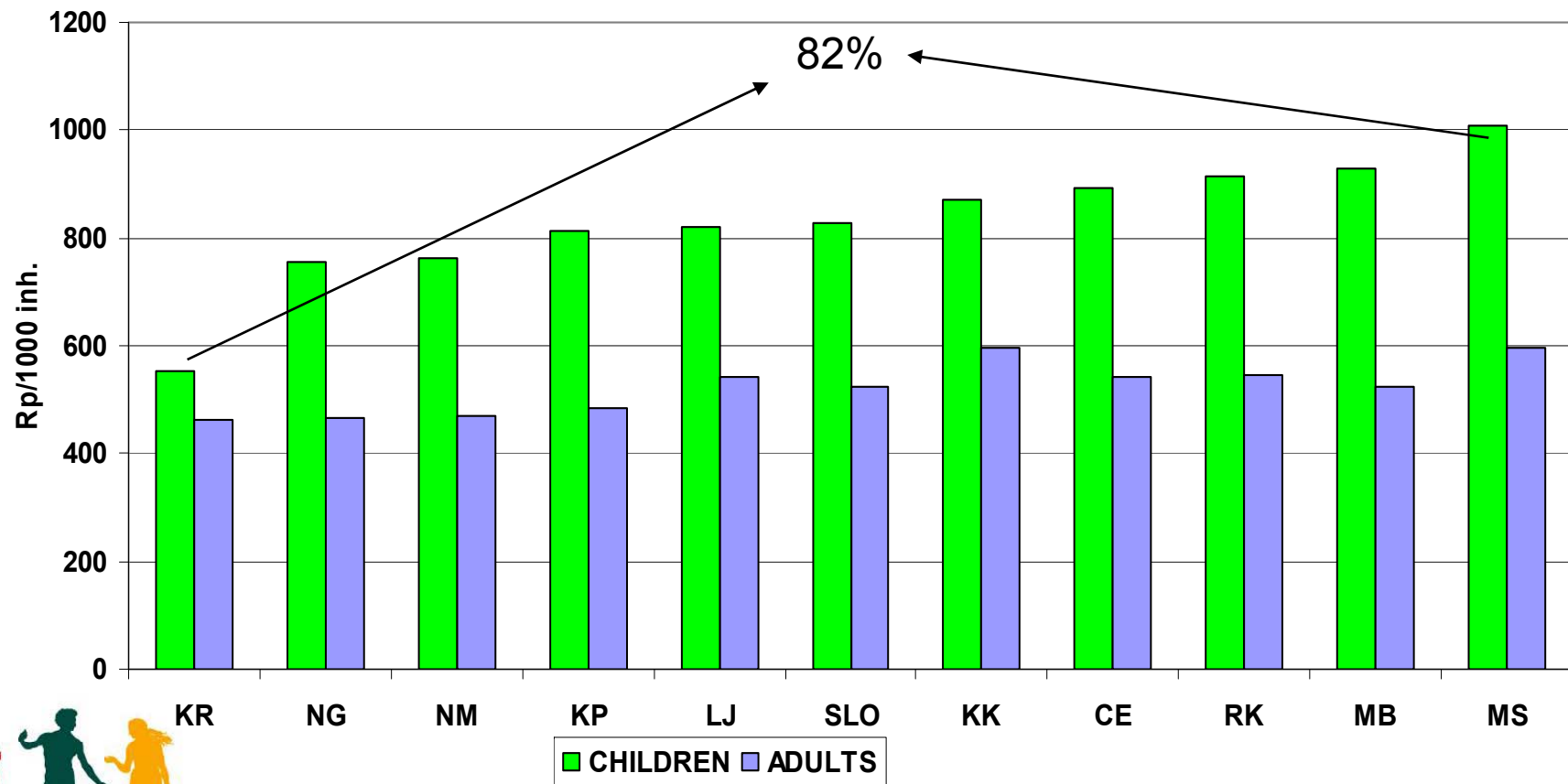

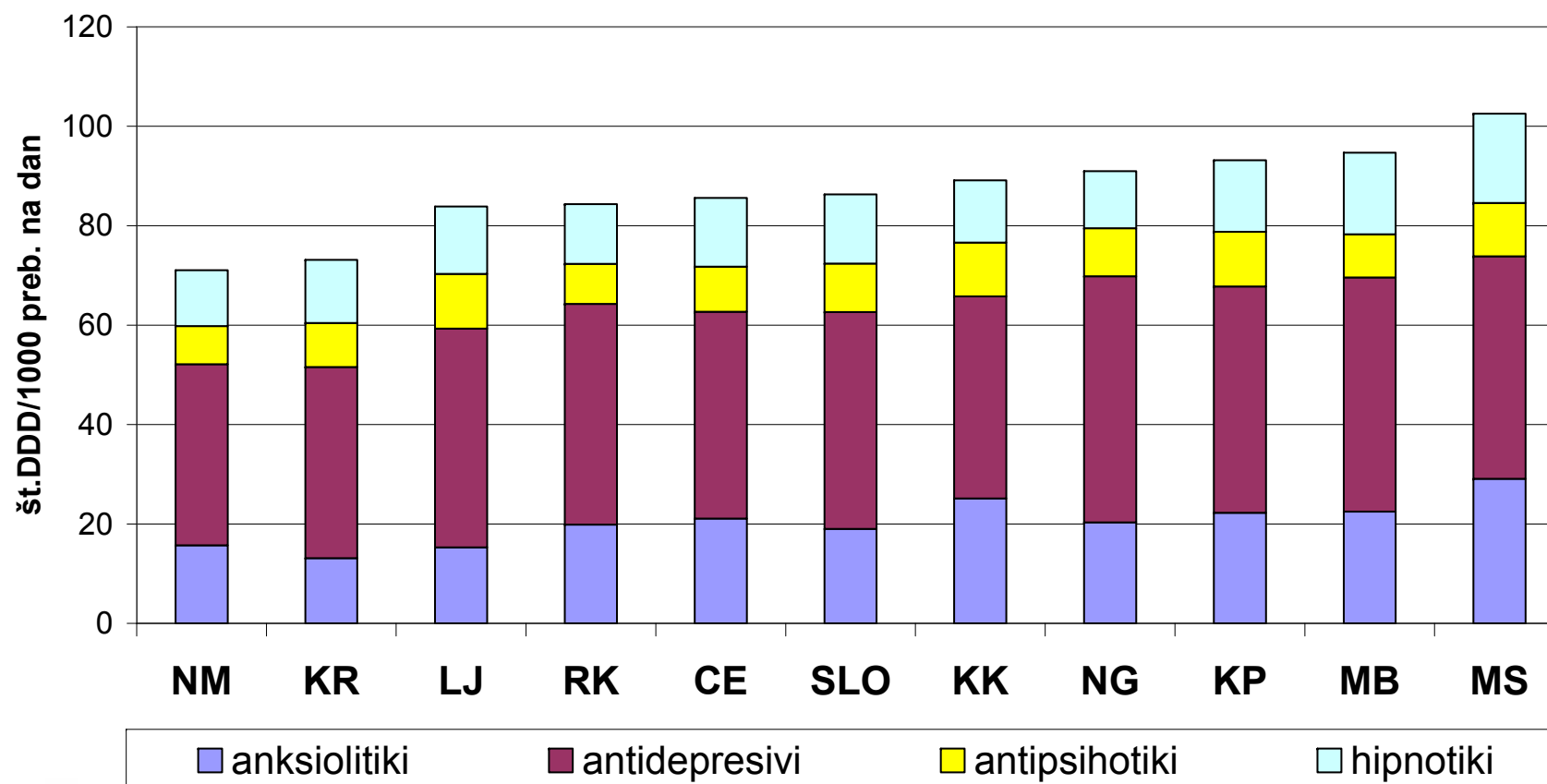
Poraba antibiotikov pri otrocih in odraslih v 2008 v DDD/1000 preb./dan

Poraba antibiotikov pri otrocih in odraslih v 2008 v št. rp/1000 preb./dan

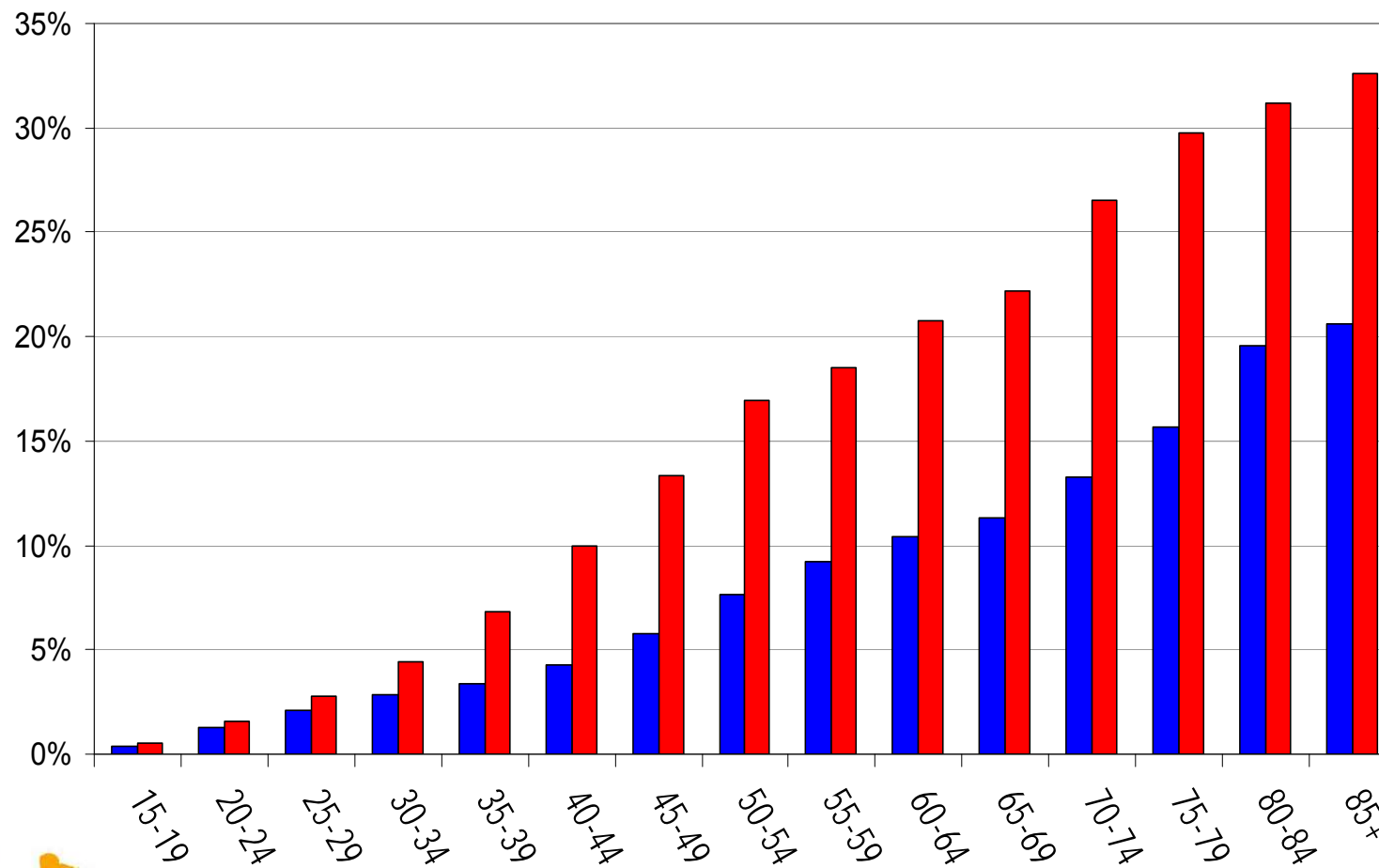
Poraba psihiatričnih zdravil po OE

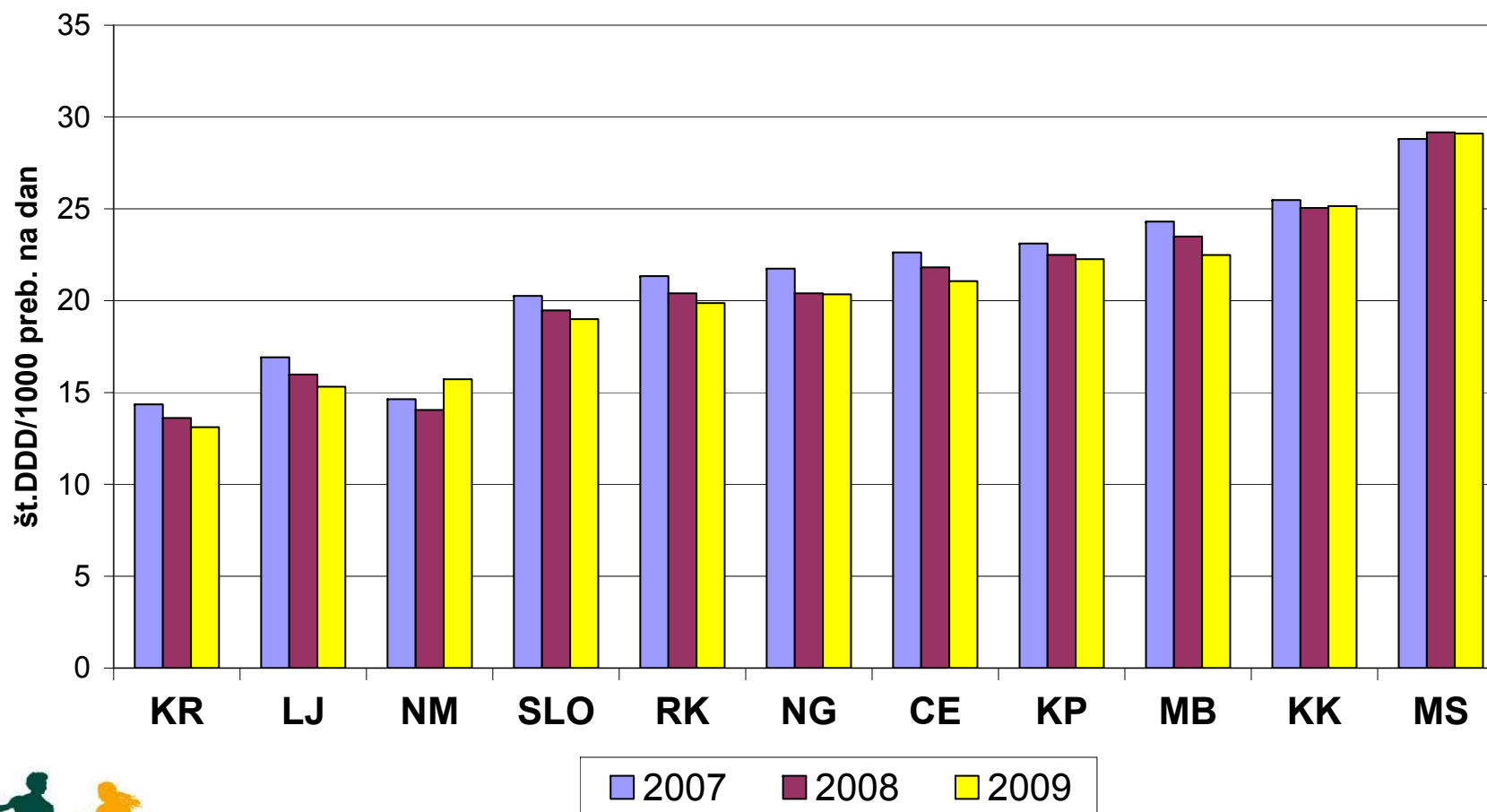
Anksiolitiki - delež prebivalstva, ki je v letu 2009 prejemal zdravila

Delež v %

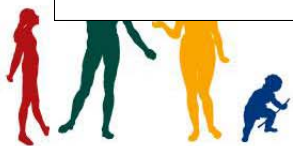
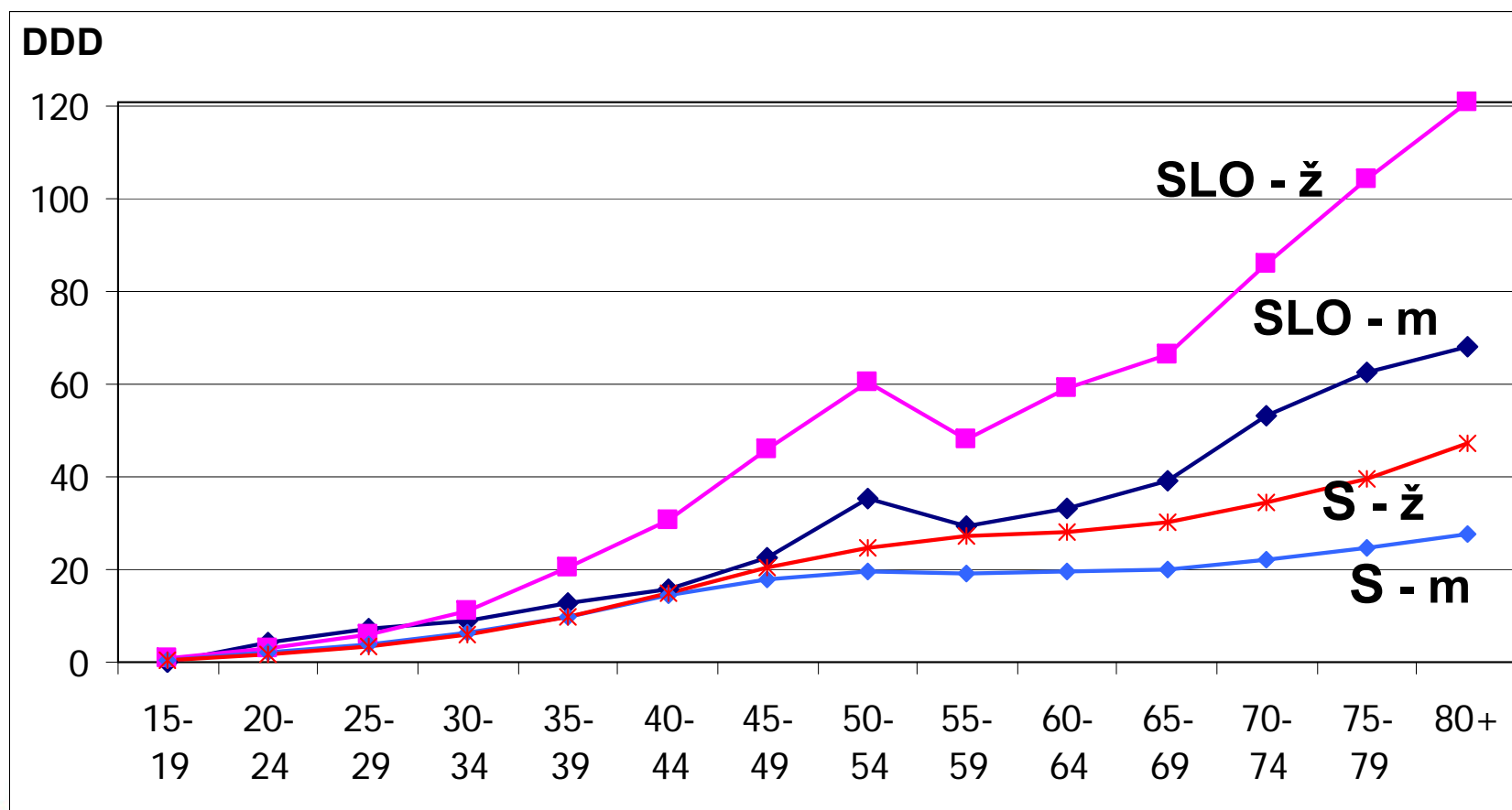
■ M ■ Ž

Poraba anksiolitikov

Poraba anksiolitikov v DDD/1000 preb./dan po starosti in spolu v Sloveniji in na Švedskem l. 2003

Benzodiazepini - komentar

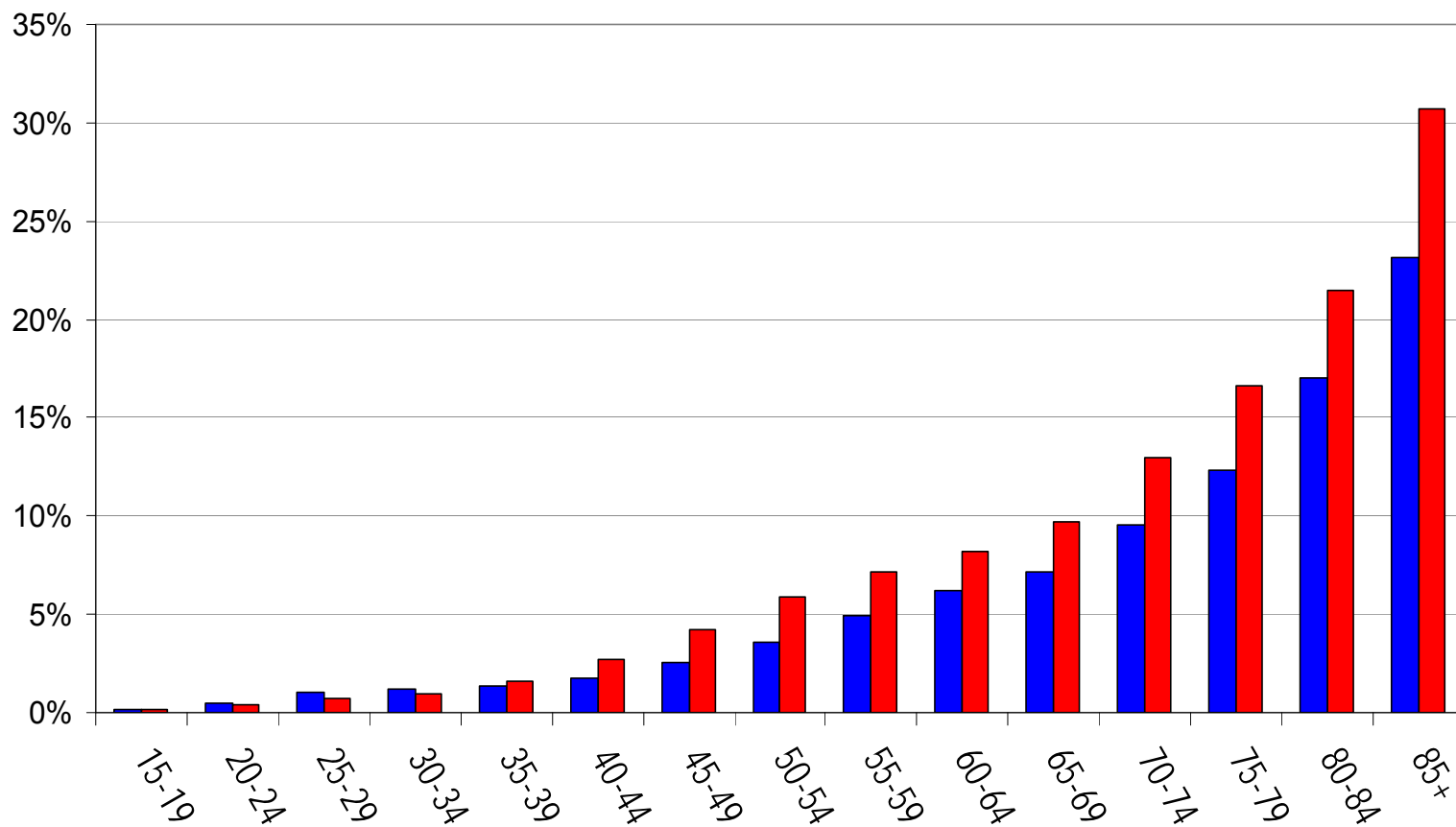
- Z benzodiazepini visoko tveganje za:
  - odvisnost
  - kognitivne motnje
  - padce
  - zlom kolka (starostniki)

Hipnotiki in sedativi - delež prebivalstva, ki je v letu 2009 prejemal zdravila

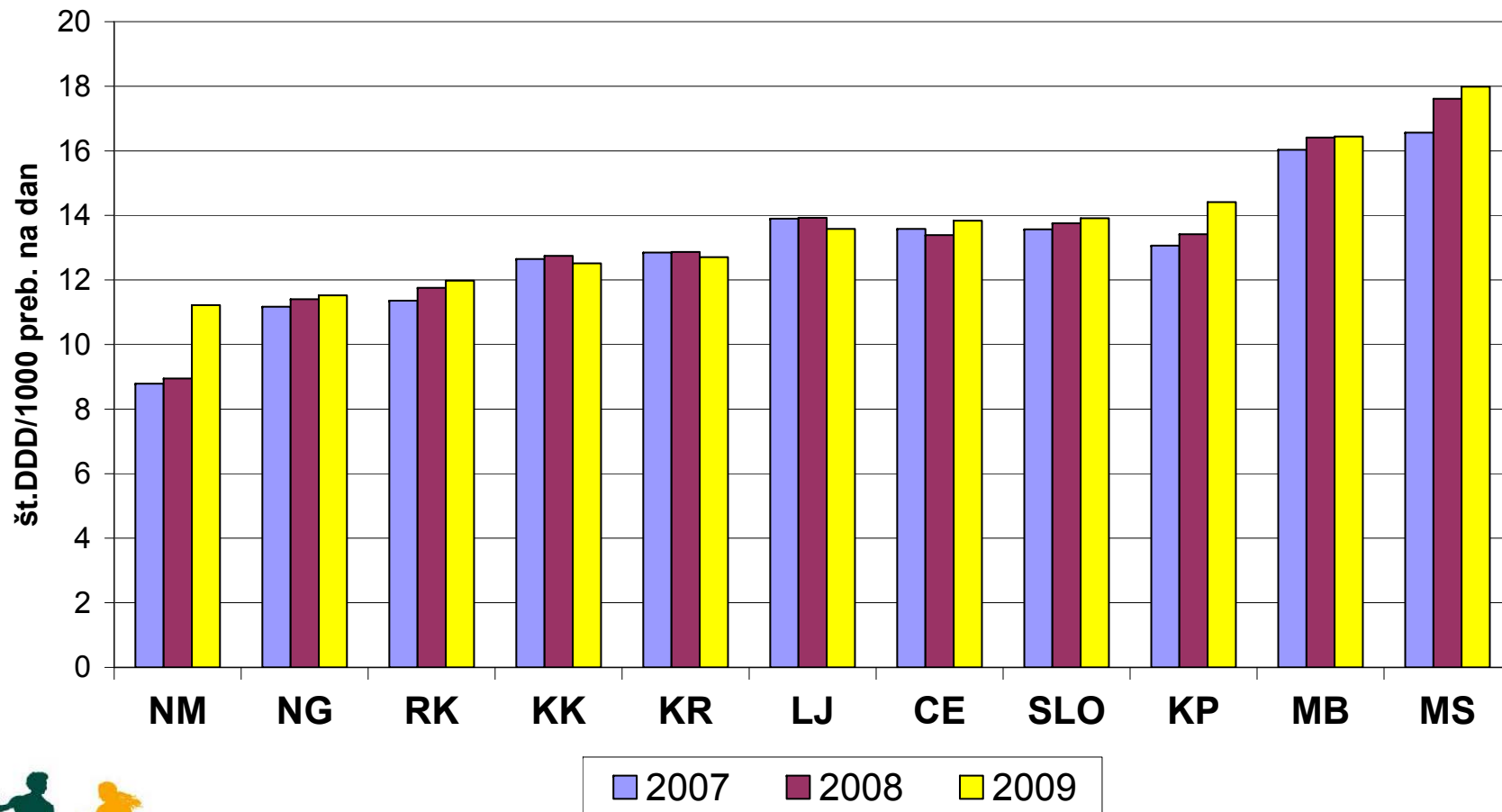
Delež v %

M Ž

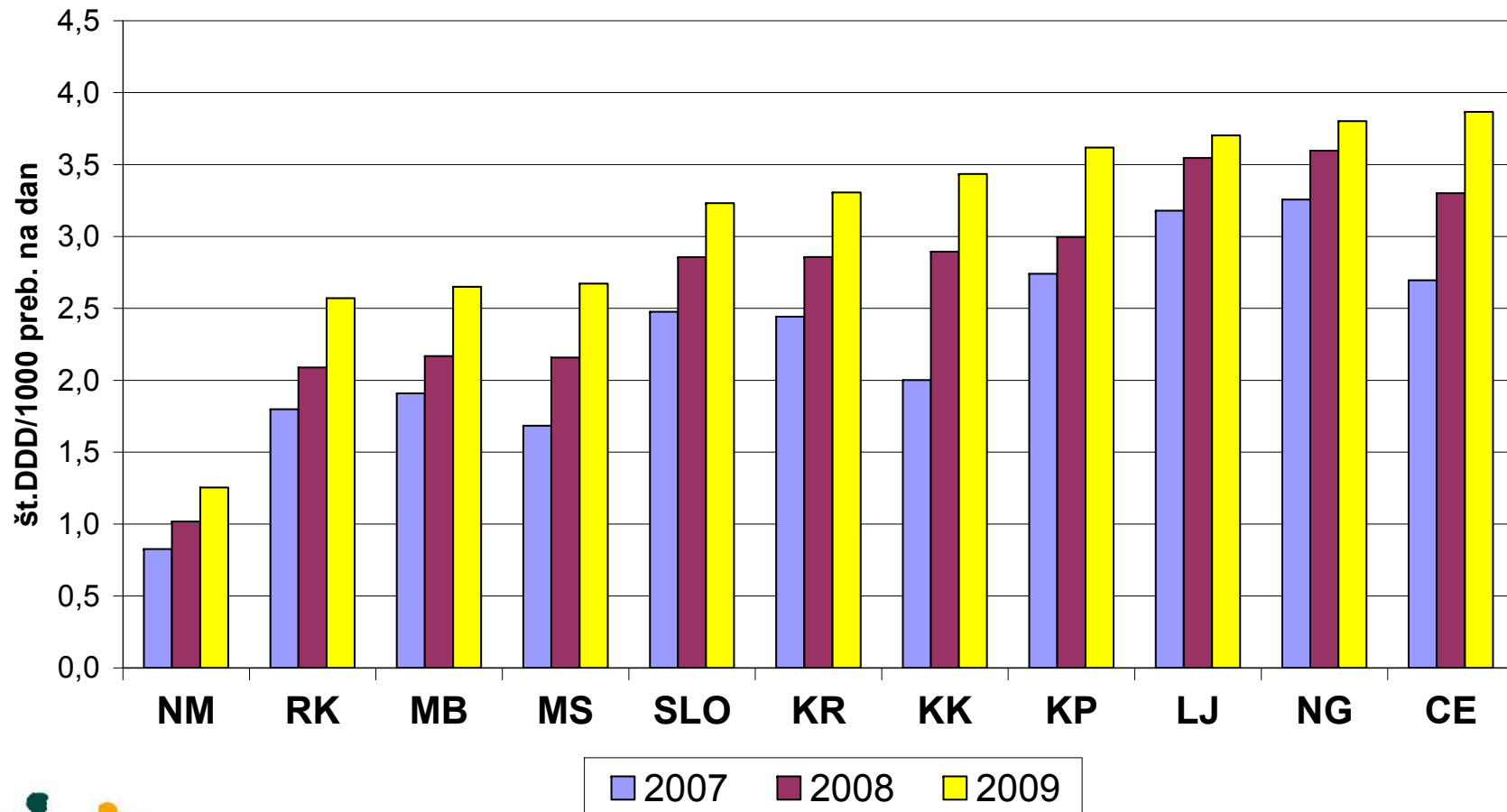

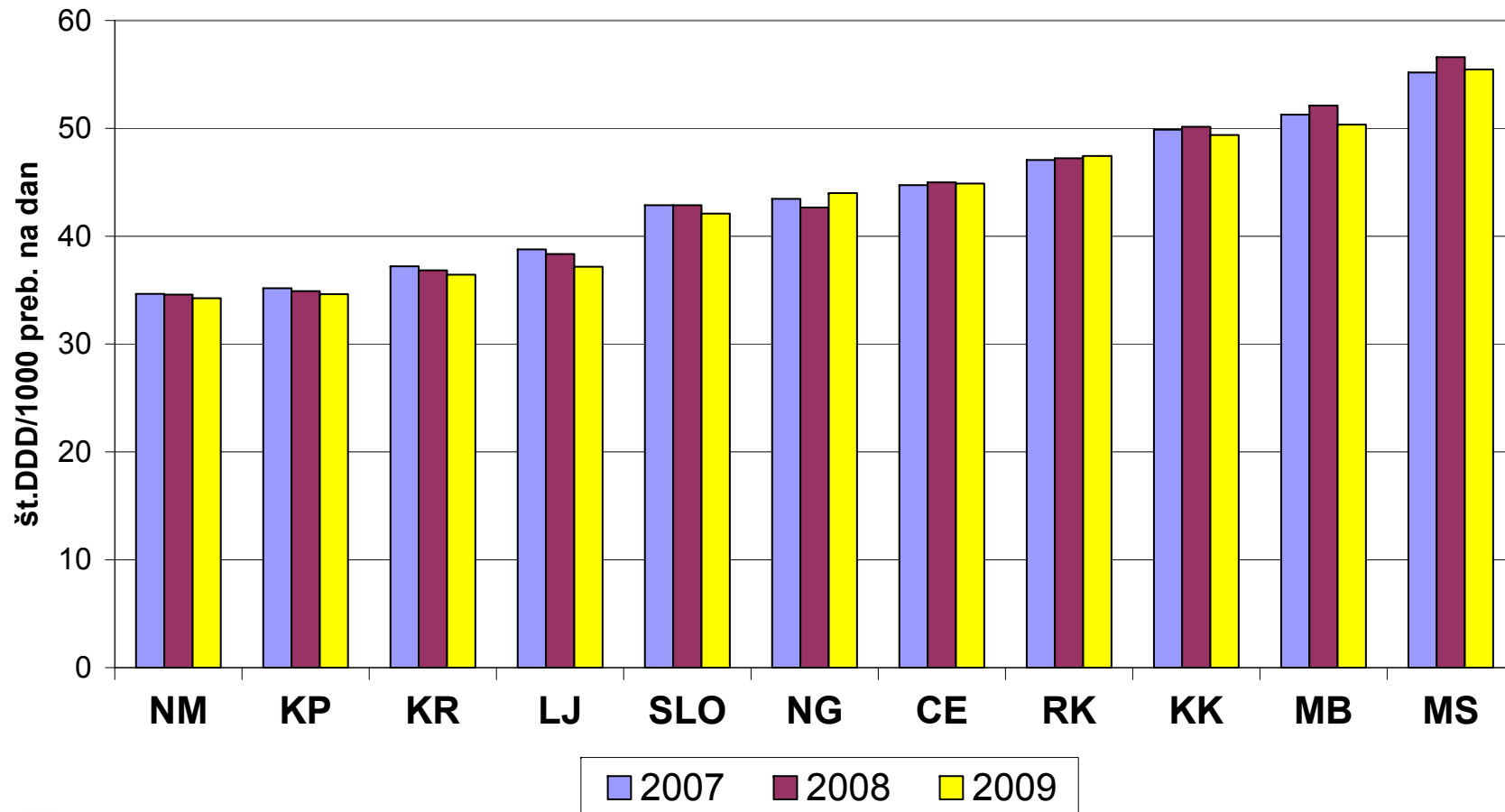
Poraba hipnotikov - sedativov

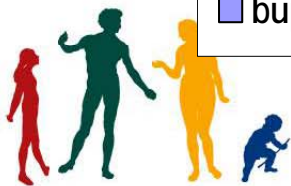
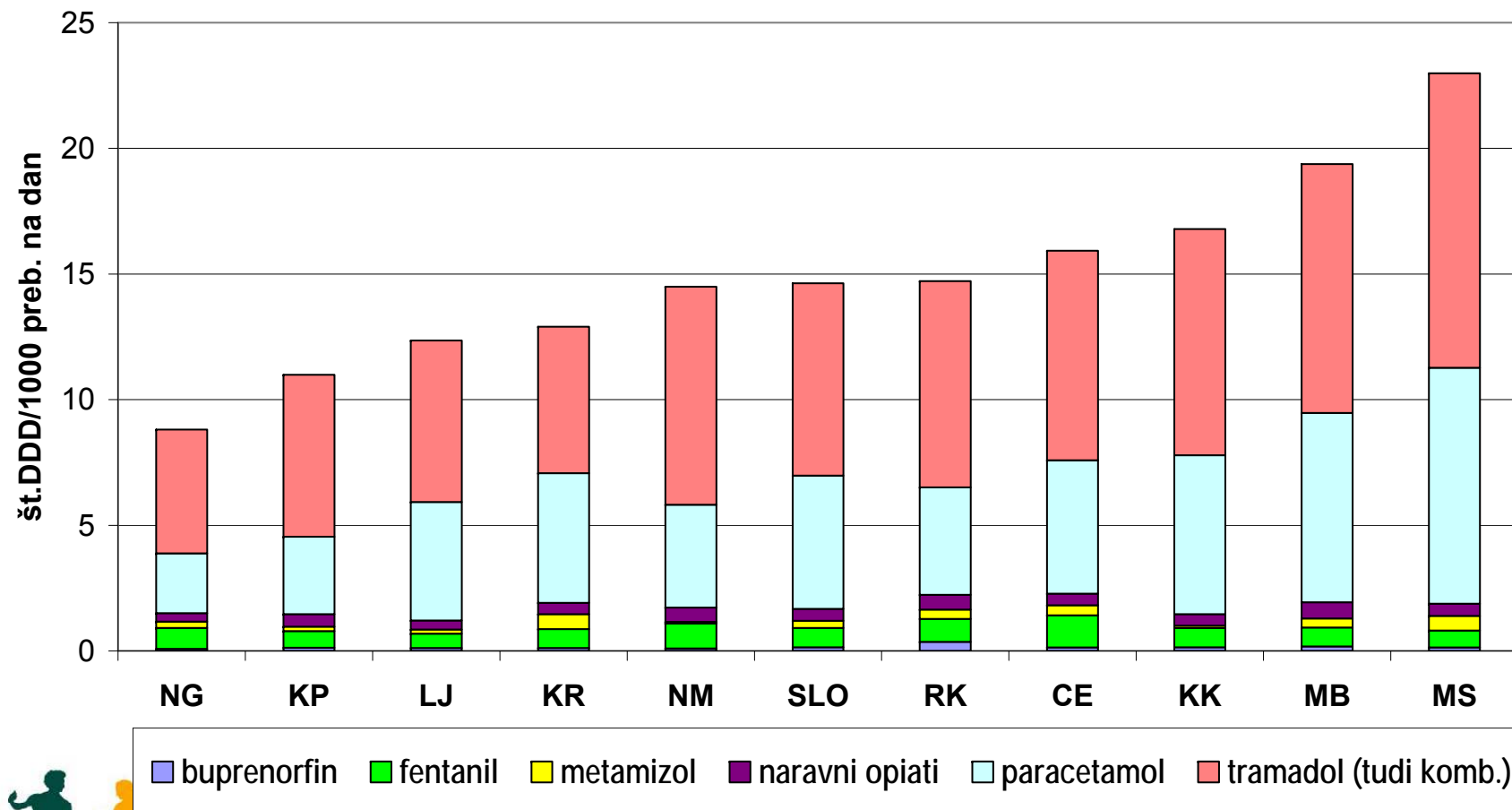
Poraba antidelementivov

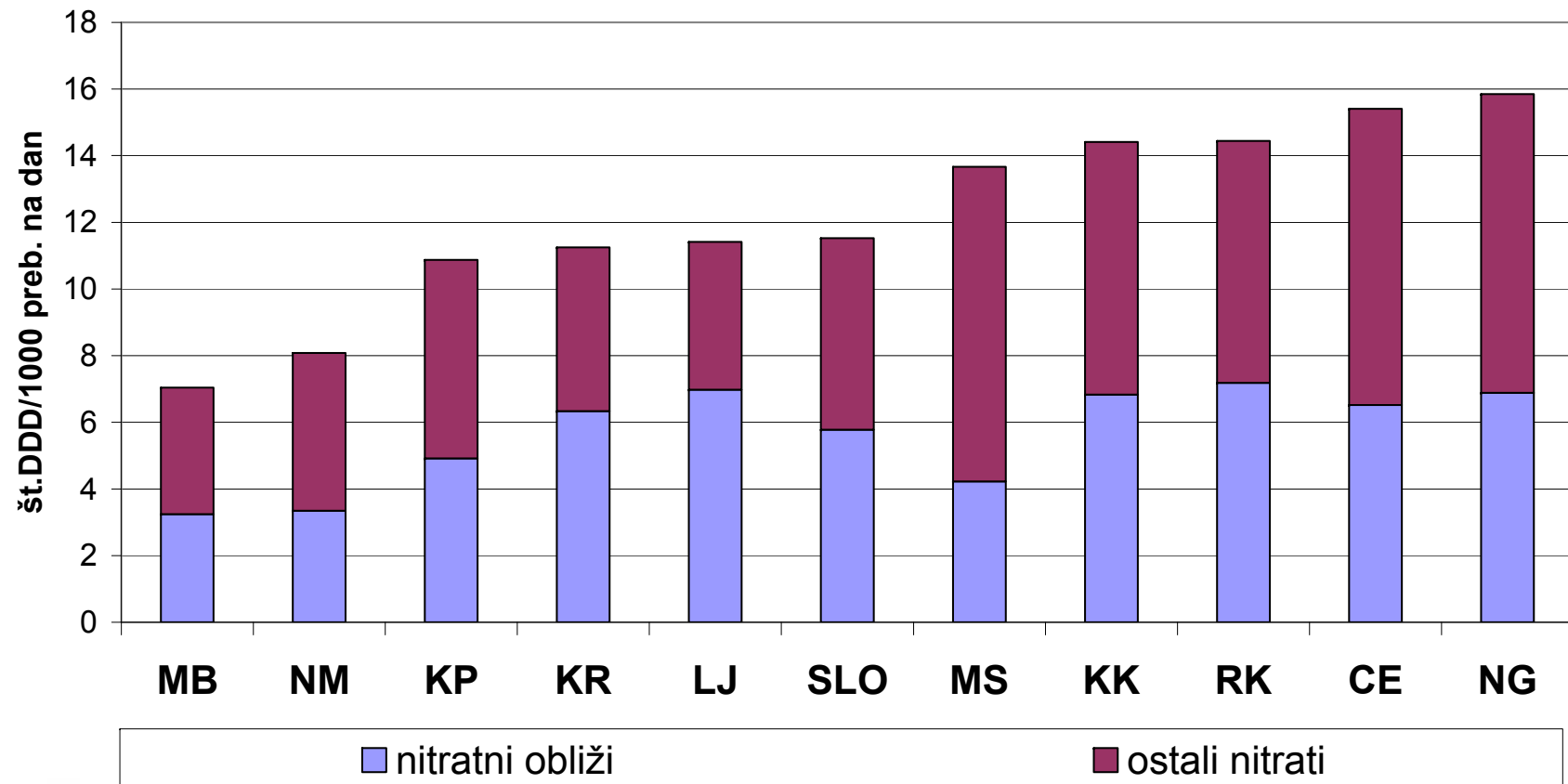
Poraba nesteroidnih protivnetnih in protibolečinskih zdravil

Poraba drugih protibolečinskih zdravil

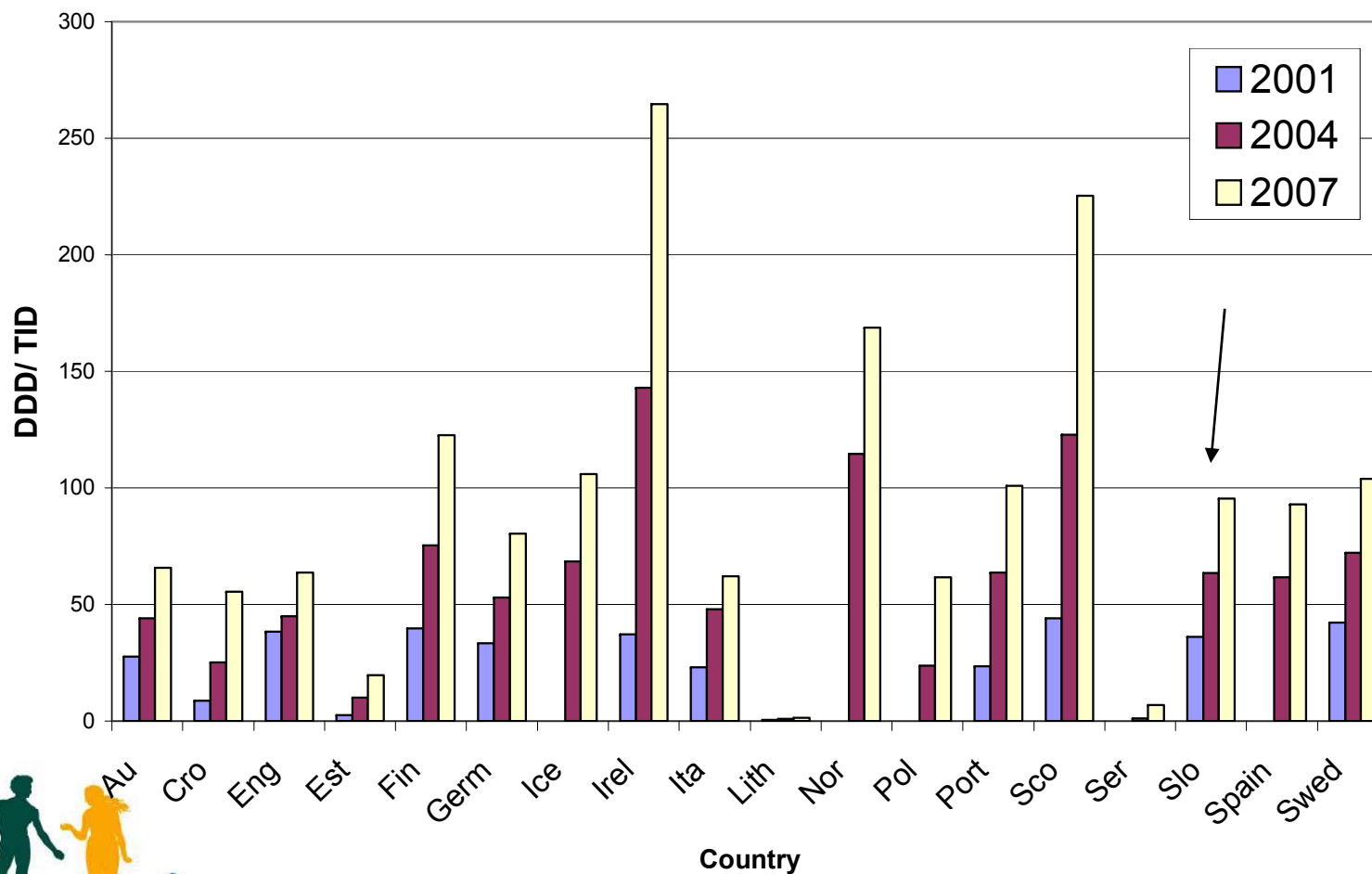

Poraba organskih nitratov

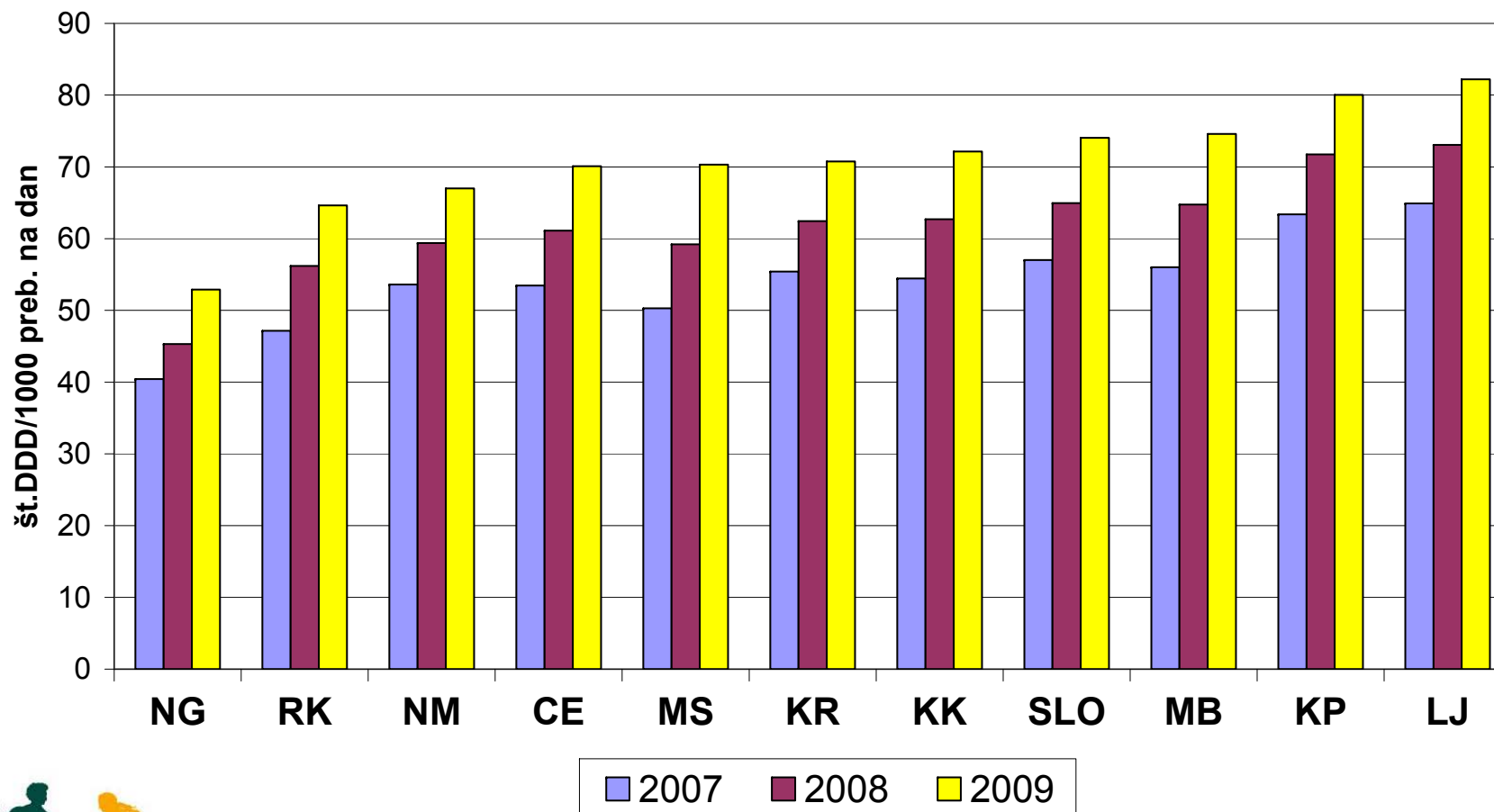

Poraba statinov v Evropi

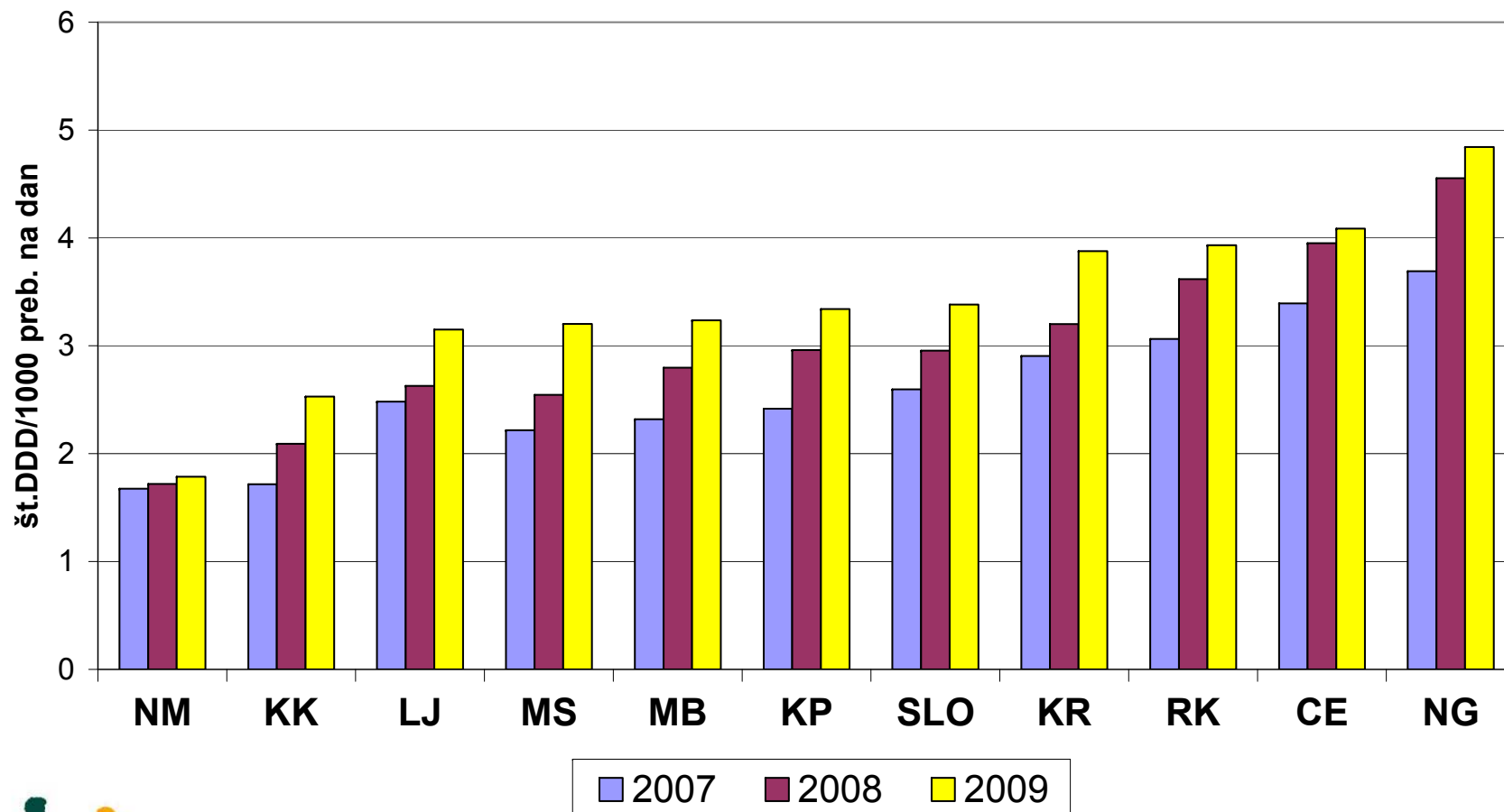
DDD/ TID Statins Europe

Poraba statinov v SLO

Poraba nizkomolekularnega heparina

Veliko število receptov

- Največji prejemnik rp: v l. 2006: 302, v l. 2009: 249
- Veliko psihotropnih zdravil
- Možne zlorabe
- Izsiljevanje (odvisniki)
- Socialne stiske
- Predpisuje več zdravnikov, ki med seboj niso usklajeni

- Pristopi:
  - on-line sistem omogoča neposreden vpogled v vsa predpisana zdravila
  - beleženje receptov
  - sodelovanje med vsemi zdravniki, ki predpisujejo zdravila
  - načrt odvajanja odvisnosti
  - določitev najvišjih možnih odmerkov psihotropnih zdravil

Spodbujanje konzervativnejšega predpisovanja¹

- Ne razmišljajmo le o zdravilu
  - nefarmakološke alternative, preventiva
- Bolj strateško predpisovanje
  - predpisujmo le nekaj zdravil, ki jih dobro poznamo
  - odloženo predpisovanje antibiotikov
  - uvajanje le enega zdravila hkrati
  - skepsa do 'individualiziranega' zdravljenja
- Povečana previdnost glede škodljivih učinkov
  - odtegnitveni znaki lahko interpretirani kot ponovitev bolezni (npr. zaviralci protonske črpalke)
- Previdnost in skepsa v zvezi z novimi zdravili
  - poučitev v nepristranskih virih in kolegih, ki so znani po konzervativnem pristopu
  - le, če izboljšajo končne izide zdravljenja in ne le nadomestnih parametrov
- Odločanje skupaj z bolnikom
  - anamneza jemanja zdravil, ugotavljanje nedoslednosti, zlasti pri 'trdovratnih' primerih
  - ukinjanje nekoristnih, neučinkovitih, nepotrebnih zdravil
- Pretehtajmo dolgoročneje, obsežnejše učinke (koristi in tveganja)

1. Schiff GD, Galanter WL. JAMA 2009; 301(8): 865-7

Racionalno predpisovanje

Racionalno predpisovanje je:

- klinično učinkovito
- varno
- stroškovno učinkovito: izbor zdravila z najboljšo stroškovno učinkovitostjo med primerljivimi zdravili

Kontakti, naslovi

- Spletna stran ZZZS: <http://www.zzzs.si/>
- Področje zdravil, Centralna baza zdravil, lista zdravil, omejitve predpisovanja...
<http://www.zzzs.si/zzzs/internet/zzzs.nsf/o/B39E98BDD9CB5455C1256E850047DE6D>
- Vprašanja o zdravilih, predpisovanju:
  - jurij.furst@zzzs.si
  - tel. 01 30 77 230

CILJ

Obvladovanje stroškov
brez negativnih vplivov na bolnike

HVALA ZA POZORNOST!

